

Erfaringer og holdninger til forskningssamarbeid mellom
forskere og matvareindustri – En kvalitativ studie

Helle Skoglund Lieberg

Masterprogram i Samfunnsernæring
Helsevitenskapelig fakultet, OsloMet

22.mai.2020

Forord

Interessen for ernæring har lenge vært av stor interesse for meg. Kunnskapen jeg har tilegnet meg i løpet av de fem siste årene på Samfunnsernæring ved OsloMet (tidl. Høyskolen i Oslo og Akershus) danner grunnlag for fremtiden. Årene har vært lærerike og spennende, og jeg har blitt kjent med mange flott mennesker. Gjennom studieløpet har jeg vært innom mange spennende emner. Interessen for hvordan ernæring har sammenheng med samfunnet, det offentlige og private har spesielt vekket min interesse i løpet av de to siste årene på mastergraden. Denne masteroppgaven har bydd på noen utfordringer, men også stor mestringsfølelse.

Jeg hadde ikke klart å gjennomføre denne masteroppgaven uten all hjelp fra mine veiledere. En stor takk til Vibeke Telle-Hansen, førsteamanuensis ved samfunnsernæring og Lisa Garnweidner-Holme, førsteamanuensis ved samfunnsernæring. Mine hovedveiledere som alltid har stilt opp, vært tilgjengelig for spørsmål og diskusjon. Jeg har alltid fått raskt svar, og detaljerte og konstruktive tilbakemeldinger. Deres kunnskap kunne jeg ikke vært foruten. Harald Irgens-Jensen, førsteamanuensis ved UiO har vært ekstern veileder og bidratt med mye kunnskap rundt oppgavens etiske og juridiske aspekter. Haralds kompetanse kunne jeg ikke vært foruten.

Jeg vil også takke alle informantene som har satt av tid til gjennomføring av intervjuer og ikke minst deres åpenhet.

Takk til mine medstudenter for fine år og gode samtaler både faglig og sosialt. En ekstra takk til Marlene Mari Slydahl som har stått ved min side siden første skoledag i 2015. All støtte fra familie og venner underveis i denne prosessen har også vært helt nødvendig for å fullføre denne masteroppgaven.

Sammendrag

Bakgrunn Kosthold har stor betydning for å opprettholde god helse, utviklingen av ikke-smittsomme sykdommer som hjerte-og karsykdommer, type 2 diabetes og kreft påvirkes i stor grad av livsstil og kosthold. Disse ikke-smittsomme sykdommene er de viktigste årsakene til sykdom og død i Norge. Mye av maten vi kjøper og spiser i Norge i dag er industriprodusert og matvareindustrien har dermed stor påvirkning på folkehelsen. Til tross for sterke oppfordringer fra helsemyndighetene om samarbeid mellom ernæringsforskning og industri, er Norge et av de landene i Europa der privat sektor bidrar i minst økonomisk grad til forskning. Per i dag er det lite forskning på samarbeid mellom forskere og matvareindustrien, og det kjennes ikke til studier på temaet fra Norge.

Formål Formålet med denne masteroppgaven var derfor å undersøke holdninger og erfaringer forskere og ansatte i matvareindustrien har til forskningssamarbeid.

Metode Det ble gjennomført ti individuelle intervjuer blant forskere innen ernæring og matteknologi (n=5 og ansatte i matvareindustrien (n=5). Intervjuene ble gjennomført fra november til desember 2019 i Norge. Intervjuene ble analysert med tematisk analyse.

Resultater Hovedfunnene fra denne studien viste at både forskere og ansatte i matvareindustrien har positive holdninger til og erfaringer med forskningssamarbeid. Samarbeidene oppleves generelt som verdifulle, men etiske og juridiske spørsmål, særlig knyttet til eierskap og retningslinjer for publisering kan oppstå. De fleste påpeker også betydningen av en god samarbeidsavtale, men opplever samtidig vanskeligheter med utforming og å etterfølge avtalen. Fagkompetanse hos industripartner, tillit og åpenhet trekkes frem som viktige faktorer for et vellykket samarbeid av begge parter.

Konklusjon Betydningen av gode samarbeidsavtaler, gjensidig tillit og at industripartnerne har kompetanse innen ernæring, helse og/eller forskning ble trukket frem som viktige suksessfaktorer. For å sikre gode samarbeidsavtaler, bør forskere og representanter fra matvareindustrien ha et tettere samarbeid med jurister med kompetanse i rettsområdet ved utarbeidelse av avtalen. For fremtidig samarbeid, som igjen vil kunne bidra med nye produkter og bedre folkehelse, er det viktig at FoU- avdelingene i industrien opprettholdes og/eller styrkes.

Summary

Background Diet is important for our health. The development of non-communicable diseases, such as cardiovascular diseases, type II diabetes and cancer, are to a great extent effected by lifestyle and diet. These non- communicable diseases are the main cause of disease and death in Norway at the present time. Much of the food Norwegians buy and eat today is industry produced, and a consequence to this is that the food industry has a major impact on public health. Despite strong solicitations from the Norwegian health officials of collaboration between the industry and researchers, Norway is one of the European countries where private sector contributes least to research economically. At present, there is not much research concerning collaboration between scientist and the food industry, and there is no data from Norway on this topic.

The aim of the study The purpose of this master thesis was therefore to investigate perception and experiences researchers in nutrition and food technology, and employees in the food industry have to research collaborations.

Method To answer the research question, qualitative interviews are used as method. Ten qualitative interviews have been done to gain knowledge on the topic. Thematic analysis was used to analyze the data.

Results We found that both researchers and industrial employees had positive experiences and positive attitudes towards research collaboration. The collaborations were generally experienced as valuable, but ethical and legal issues concerning ownership and guidelines for publishing were present. Most participants also highlights the significance of a good collaboration agreement, but simultaneously experience difficulties in both designing the agreement and the preparation of it. Expertise of the industry partners, trust and openness were the most essential factors of a successful collaboration from both parts.

Conclusion. The importance of good cooperation agreements, mutual trust and that the industrial partners have competence in nutrition, health and/or research were highlighted as important success factors. When drafting agreements, researchers and the food industry should have a closer cooperation with lawyers that has competence in the area. This will secure good cooperation agreements. For future cooperation, and to be able to contribute with new products and better public health, is it important that the research and development departments in the industry are maintained and/or strengthened.

Innholdsfortegnelse

Forord	II
Sammendrag	III
Summary	IV
Liste over tabeller	VIII
Liste over vedlegg	VIII
Begrepsavklaring	IX
Forkortelser	X
1.0 Introduksjon	1
1.1 Bakgrunn	2
1.2 Oppfordringer til samarbeid mellom privat og offentlig sektor	2
1.3 Samarbeidskontrakter	3
1.4 Akademia og industri	4
1.5 Vancouver-anbefalingene	6
1.6 Immaterialrettigheter	7
1.7 Forsknings samarbeid mellom privat og offentlig sektor	7
2.0 Hensikt og problemstilling	9
2.1 Spesifikke forsknings spørsmål	9
3.0 Metode	10
3.1 Forskningsdesign	10
3.2 Utvalg og rekruttering	10
3.3 Intervjuguide	11
3.4 Gjennomføring av intervju	12
3.5 Transkribering av intervjuene	13
3.6 Tematisk analyse	13
3.6.1 Steg i tematisk analyse	13
3.7 Validitet og reliabilitet	15
3.7.1 Validitet	15
3.7.2 Reliabilitet	15
3.8 Etikk	15
4.0 Resultater	17
4.1 Bakgrunnsinformasjon	17
4.2 Faktorer som bidrar til et positivt forsknings samarbeid	18
4.2.1 Tillit mellom partene i forsknings samarbeidet	18
4.2.2 Gode samarbeidsavtaler i forsknings samarbeid	20
4.2.3 Betydningen av forskningskompetanse i industrien	20

4.2.4 Partene i samarbeidet har et felles mål med forskningsprosjektet	21
4.3 Barrierer i forskningssamarbeid	22
4.3.1 Forskningssamarbeidet tar tid og partenes perspektiv på tid	23
4.3.2 Ethiske og juridiske spørsmål	23
4.3.3 Fordommer og negative holdninger mot forskningssamarbeid	24
4.4 Motivasjon til forskningssamarbeid	25
6.4.1 Kunnskapsutvikling som motivasjon til forskningssamarbeid	26
4.4.2 Produktutvikling som motivasjon til forskningssamarbeidet	26
4.5 Erfaringer med eierskap og publisering av resultater	27
4.5.1 Eierskapet til resultatene	27
4.5.2 Publisering av resultater	28
4.5.3 Kriterier for å være med på en publisering av forskningssamarbeidet	29
5.0 Diskusjon	30
5.1 Metodediskusjon	30
5.1.1 Forskningsdesign	30
5.1.2 Utvalg	31
5.1.4 Intervjuguide	32
5.1.5 Gjennomføring av pilotintervju og intervjuer	33
5.1.6 Tematisk analyse	35
5.1.7 Validitet og reliabilitet	36
5.1.8 Generaliserbarhet	38
5.2 Resultatdiskusjon	39
5.2.1 Oppsummering av resultater	39
5.2.2 Tillit	39
5.2.3 utfordringer og forståelse av samarbeidskontrakten	40
5.2.4 Interessekonflikter	41
5.2.5 Viktigheten av relevant kompetanse hos industripartner	42
5.2.6 Ethiske og juridiske spørsmål	43
5.2.7 Eierskap	43
5.2.8 Holdninger til forskere som er ansatte i matvareindustrien	47
6.0 Konklusjon	49
7.0 Videre forskning	50
8.0 Litteratur	51
9.0 Vedlegg	59
9.1 Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD	59
9.2 Vedlegg 2: Samtykke erklæring	61
9.3 Vedlegg 3: Intervjuguide: Ansatte i matvareindustrien	65
9.4 Vedlegg 4: Intervjuguide: Ernærings- og matteknologiforskere	67
9.5 Vedlegg 5: Invitasjonsmail om å delta i studien	69
9.6 Vedlegg 6: Utdrag fra Nvivo12	70

Liste over tabeller

Tabell 1: Bakgrunnsinformasjon om informantene

Tabell 2: Sub- og hovedtemaer fra analysen

Liste over vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Intervjuguide for ansatte i industrien

Vedlegg 4: Intervjuguide for forskere

Vedlegg 5: Invitasjonsmail vedrørende deltakelse i studien

Vedlegg 6: Utdrag fra Nvivo 12

Begrepsavklaring

Forskningssamarbeid	Er et samarbeid om en forsknings- eller utviklingsoppgave mellom privat- og offentlig sektor.
Immaterialrettigheter	Intellectual Property Right. Patentrettigheter og rettigheter til varemerker, design, åndsverk, databaser og forretningshemmeligheter etter lovgivningen om dette.
Offentlig sektor	Omhandler akademia og forskningsinstitusjoner.
Privat sektor	Omhandler bedrifter og matvareindustrier.
Prosjektleder	Er den personen som på vegne av prosjektansvarlig skal ivareta den faglige fremdriften og gjennomføringen av prosjektet.
Prosjektansvarlig	Er ansvarlig ovenfor Forskningsrådet.
Nodes	Gjør det mulig å kode materialet og derved organisere det. En slags «merkelapp» man setter på utsagn fra informantene.
Eierskap	Den fulle rett til å råde over en ting eller en rettighet, innenfor lovens rammer og eventuelt begrenset av spesifikke rettigheter tilkjent andre.
Etiske spørsmål	Er regulert i retningslinjene fra de nasjonale forskningsetiske komiteer.
Juridiske spørsmål	Er spørsmål om rettigheter og plikter som kan avgjøres av domstolene.
Patent	Gir enerett til å utnytte en oppfinnelse kommersielt for et begrenset tidsrom.
Royalty	Kan defineres som et vederlag noen betaler for å kunne utnytte andres frembringelser, for eksempel en oppfinnelse eller et åndsverk, og som beregnes som en prosentsats av inntektene eller fortjenesten som utnyttelsen gir.

Forkortelser

FoU	Forskning og utvikling
NSD	Norsk senter for forskningsdata
NFR	Norges forskningsråd
IPR	Immaterialrettigheter
COI-retningslinjer	Retningslinjer for interessekonflikter
ILSC	International Life Science Institute
GDPR	General Data Protection Regulation. Personvernforordningen er en forordning som skal styrke personvernet ved behandling av personopplysninger.
USAID	United States Agency for International Development

1.0 Introduksjon

Kosthold har stor betydning for å opprettholde god helse, og utviklingen av ikke-smittsomme sykdommer som hjerte- og karsykdommer, type 2 diabetes og kreft påvirkes i stor grad av livsstil og kosthold. Disse ikke-smittsomme sykdommene er de viktigste årsakene til sykdom og død i Norge (Folkehelseinstituttet (FHI), 2017; Sykdomsbyrde i Norge 2015 Global burden of diseases (GBD), rapport FHI, 2017). Matvareindustrien er den største fastlandsindustrien i Norge med en omsetning på 14,5 milliarder kroner i året (Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO), 2017). En stor andel av maten vi kjøper og spiser i Norge i dag er industriprodusert. Matvareindustrien har derfor stor påvirkning på folkehelsen. Undersøkelser viser at helse er av de en viktigste grunnene for valg av matvarer og hele 63% av den norske befolkningen er meget eller veldig interessert i sunn mat (Iposo, 2018). Innovasjon av sunne matvarer bør derfor kunne ha et stort potensial for folkehelsen, og også for norsk økonomi.

Til tross for oppfordringer fra helsemyndighetene om samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og industri, er Norge et av de landene i Europa der privatsektor bidrar i minst økonomisk grad til forskning generelt (Regjeringen, 2018). Utvikling av ny kunnskap tar tid, derfor må man ha et langsiktig perspektiv på å bruke resursene riktig (Meld.st. 4 (2018-2019), 2018). Norge skal ha ledende fagmiljøer som bidrar til å bringe frem ny kunnskap som bidrar positivt til folkehelsen (Meld.st. 4 (2018-2019), 2018). Mange forskere er negative til en utvikling som inkluderer tettere samarbeid mellom industri og akademia, en konsekvens er blant annet redusert offentlig finansiering av forskning (Zhu., F og Hawk., s. 1497). Det er lite forskning rundt samarbeid mellom akademia og privat sektor, og økt kunnskap om dette vil være relevant for å kartlegge ulike barrierer eller utfordringer knyttet til samarbeid (Meld. St. 19 (2014-2015), 2015). De forente nasjoners (FN) mål nummer 17 for bærekraftig utvikling for 2030 hevder at det trengs et sterkt partnerskap mellom myndighetene, næringslivet og sivilsamfunnet for å oppnå bærekraftig utvikling (United Nations, 2019 s. 59). Delmål 17.17 tar for seg partnerskap mellom flere interessenter og lyder slik: «stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom de offentlige og private og i det sivile samfunn, på grunnlag av partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier» (FN-Sambandet (FN), 2020, s. 24). Denne studien er en masteroppgave i samfunnsnærings ved Storbyuniversitet (OsloMet). Samfunnsnærings er et fagfelt som

omhandler samfunnets innsats for å fremme god helse via kosthold og ernæring for å forebygge feilernæring blant befolkningen (Engeset, Torheim og Øverby, 2019, s. 13). Videre vil masteroppgaven tituleres som studien, og masterstudent tituleres som både masterstudent og intervjuer, med utgangspunkt i situasjonene som beskrives.

1.1 Bakgrunn

De ikke-smittsomme sykdommene som hjerte og karsykdommer, type 2 diabetes og kreft er blant de viktigste årsakene til sykdom og død i Norge i dag (FHI, 2017), og kosthold har en stor betydning for utviklingen av disse sykdommene (FHI, 2017; Sykdomsbyrde i Norge 2015 GBD, rapport FHI, 2017). I følge Moscio og Nardone (2012) var næringsmiddelindustrien den største industrien i Europa med 44 milliarder ansatte og omsetning på 965 milliarder euro i 2008 (Moscio og Nardone, 2012). I følge NIBIO har matvareindustrien i Norge en omsetning på 214,5 milliarder kroner i året og er den største fastlandsindustrien i Norge (NIBIO, 2017). Matvareindustrien har også stor påvirkningskraft på befolkningen og deres matvalg. Det er derfor viktig at produktene matvareindustrien omsetter, er sunne og bidrar til god folkehelse (NIBIO, 2017). Undersøkelser viser at helse er en av de viktigste grunnene for valg av matvarer, og hele 63% av den norske befolkningen er meget eller veldig interessert i sunn mat (Iposo, 2018). Innovasjon av sunne produkter kan se ut til å ha et stort potensial både helsemessig og økonomisk.

1.2 Oppfordringer til samarbeid mellom privat og offentlig sektor

Per i dag er det lite internasjonal forskning innenfor problemstillinger knyttet til samarbeid mellom ernærings- og matteknologiforskere i akademia og matvareindustrien. Det er heller ikke identifisert norske studier om temaet. I stortingsmeldingen «Folkehelsemeldingen, Mestring og muligheter» oppfordrer myndighetene til tverrfaglig samarbeid mellom offentlig og privat sektor for å bedre folkehelsen (Meld. St. 19 (2014-2015), 2015). Oppfordringen inngår som et av hovedelementene i folkehelsemeldingen (Meld. St. 19 (2014-2015), 2015). Til tross for sterke oppfordringer fra helsemyndighetene om samarbeid mellom offentlig og privat sektor, er Norge et av de landene i Europa der privat sektor bidrar i minst økonomisk grad til forskning (Regjeringen, 2018; regjeringen.no/OECD, OECD). Verdens helseorganisasjon oppfordret også til helseutvikling via samarbeid mellom private aktører og institusjoner i offentlig sektor i 1993 (Buse og Waxman, 2001, s. 748). Slike samarbeid er

beskrevet som en kjernefunksjon som kan bidra til å skape helse for alle (Buse og Waxman, 2001, s. 748). Kulturen for samarbeid mellom næringsliv og universitets- og høyskolesektoren, har blant annet sammenheng med utfordringene som helsesektoren står ovenfor (Meld. St. 18 (2018-2019), 2019). Hvorav uklarheter om hvor langt det offentlige skal forsørge og utvikle nye løsninger innen helsesektoren (Meld. St. 18 (2018-2019), 2019). Helsenæringen er større i våre naboland Sverige og Danmark, og samarbeid mellom universitets og høyskolesektoren og næringslivet er mer utviklet (Meld. St. 18 (2018-2019), 2019). Mer effektiv spredning av ny kunnskap og økt samhandling vil kunne bidra til mer næringsutvikling og innovasjon (Meld. St. 18 (2018-2019), 2019). Det offentlige kan ha mye å tjene på et bedre samarbeid med næringslivet og kan dra nytte av kompetansen, innovasjonskraften og ressursene som finnes i norske bedrifter, og motsatt (Meld. St. 18 (2018-2019), 2019).

Til tross for at myndighetene oppfordrer til tverrfaglig forskningssamarbeid mellom offentlig og privat sektorer, særlig innen helsesektoren (Meld. St. 19 (2014-2015), 2015), er det relativt få slike forskningssamarbeid i Norge og det er lite kunnskap om hvilke holdninger og erfaringer partene i tverrfaglige prosjekter har tilegnet seg.

1.3 Samarbeidskontrakter

Norges forskningsråd (NFR) har utarbeidet maler for avtaler om FoU-prosjekter mellom forskningsinstitusjoner og bedrifter. Malene tar for seg samarbeidspartenes bidrag til prosjektet og selve prosjektgjennomføring som blant annet forpliktelse til å gjennomføre arbeid i samsvar med bestemmelsen i FoU-kontrakten. I tillegg legger NFR til rette for Næringsliv PhD ordninger. I et næringsliv doktorgradsprosjekt går academia sammen med en bedrift om et felles prosjekt (NFR, 2019). Bedrifter kan på denne måte styrke sin kompetanse innen forskning (NFR, 2019). I følge NFR skal prosjektansvarlig inngå avtaler med alle parter, både industri og forsker senest tre måneder etter at de har mottatt kontrakt fra forskningsrådet (NFR, 7.02.19).

NFR stiller som vilkår for å gi prosjektstøtte at prosjekter samarbeidspartnere og/eller FoU-leverandører skal ha en samarbeidsavtale mellom samarbeidspartene (NFR, 2019, 1.avsn.). Det er opp til partene i et samarbeidsprosjekt å finne et format og innhold til samarbeidsavtalen, men NFR har offentlige maler som kan benyttes. Malen på

samarbeidsavtalen til forskningsrådet inneholder hovedpunktene; «generelle bestemmelser», «samarbeidspartnerens bidrag til prosjektet», «andel av støtten fra Forskningsrådet som tilfaller samarbeidspartneren for dennes bidrag i prosjektet», «prosjektgjennomføring», «kostnadsregnskap og eiendomsrett», «utnyttelsesrett og lisensiering» (NFR, 2019, 1.avsn.). I 2019 investerte forskningsrådet 11 milliarder kroner i forskning, og rundt en fjerdedel av offentlig FoU i Norge går via NFR (NFR, 2020). I 2018 mottok NFR totalt 5414 søknader og innvilget 916 prosjekter (NFR, 2020). Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning har gjennomført en kartlegging av ressursbruken til landbruks- og matrelaterte FoU-prosjekter for 2015 etter avtale med NFR. Kartleggingen viser blant annet at publiseringsvolumet har variert fra år til år. Målingene er gjennomført fra 2006 til 2015 og instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren hadde sitt toppår i 2012 (Rørstad og Sarpebakken, 2017.s. 60). En konsekvens av at forskning støttes av offentlige midler er at forskningen skal være tilgjengelig for alle. Når private aktører samarbeider med offentlige forskningsinstitusjoner skal forskningsdataene være så «åpne som mulig og så lukket som nødvendig» (FHI, 2018, s. 6). Det er vanlig i avtalemålene til NFR at de av samarbeidspartene som ikke får eierskap til IPR til resultatene, likevel har rett til å bruke resultatene på nærmere definerte måter (NFR, 2019). NFRs generelle vilkår legger opp til at eierskapet til immaterialrettigheter (IPR) skal ligge hos prosjektansvarlig, men partene kan avtale andre ordninger (NFR, 2010). I et hvert samarbeid bør derfor partene vurdere og bli enig om hvem som bør eie eventuelle immaterialrettigheter.

1.4 Akademia og industri

Samarbeid som er avhengig av både finansiering fra industri og deltakelse fra offentlige aktører som for eksempel en forskningsinstitusjon kan betraktes som et forskningssamarbeid (Marsk, 2013, s. 5). Forskningssamarbeid mellom akademia og industri anses som viktig for teknologisk og økonomisk utvikling (Muscio., A og Nardone, 2012). I tillegg skal forskningen være av god kvalitet og være økonomisk lønnsom (Muscio., A og Nardone, 2012. s. 710).

Vitenskapelig kunnskap kan bidra til industriell innovasjon og matvareindustrien har i de senere årene utviklet mange innovasjoner innen holdbarhetsteknologi, som fryse- og

kjølemuligheter, tørking og modifisering. Tall fra 2015 viser at 1247 milliarder kroner ble bevilget til FoU-prosjekter i Norge (NIBIO, 2017). En undersøkelse av 116 tyske matprodusenter viste at rundt 28% samarbeider med forskningsinstitusjoner gjennom FoU-prosjekter (Menrad, K. 2004, s. 868). Artikkelen har analysert innovasjonsprosesser i tysk matvareindustri, men sier ingenting om deltakernes holdninger eller erfaringer, eller om samarbeid (Menrad, K. 2014 s. 846). Et annet eksempel fra Irland viser at 53% av 150 forskere fra et offentlig forskningssenter hadde etablert en form for samarbeid med industrien (Muscio., A og Nardone. 2012. s. 712). Gode relasjoner og nettverk er viktig for matvareindustrier som selv har begrenset med forskningskompetanse innad i bedriften (Muscio., A og Nardone. 2012. s. 712). Samarbeid mellom forskning og industri er et emne av betydelig og økende interesse blant både beslutningstakere og ernæringsforskere i England (Calvert og Patel, 2003. s. 86). For eksempel har det siden starten av 1990-tallet vært økende interesse fra myndighetene om å videreutvikle samarbeid mellom forskere og industrielle bedrifter (Calvert og Patel, 2003. s. 86). I studien «University-industry research collaborations in the UK: Bibliometric trends» ble vitenskapelige publikasjoner brukt som indikator for å kartlegge samarbeid mellom industri og forsker. Resultatene viste at britiske universiteter har et bredt spekter av samarbeid med industrien. I Elektronikk- og farmasiindustrien vises det også til flere gode samarbeid med forskere (Valvert og Patel, 2003. s. 95).

Samspeillet mellom akademia og industri har blitt sterkere parallelt med at kunnskap i større grad kan knyttes til økonomisk vekst (Zhu., F og Hawk., s. 1497). Slaughter og Leslie kaller dette akademisk kapitalisme (Zhu., F og Hawk. S, s. 1497. Massachusetts Institute of Technology (MIT) og Stanford har lange tradisjoner med å skape et balansert samarbeid mellom industri og akademia, og har utviklet gode retningslinjer for interessekonflikter (Conflicts of Interest Policies (COI-retningslinjer)) (Zhu., F og Hawk., S, 2015). COI-retningslinjene inneholder veiledende prinsipper og konkrete prosedyrer som fakultetene og de forskerne må følge. Forskeren har først og fremst ansvaret for å støtte MITs oppdrag, og forskningen skal gjennomføres for å fremme ny kunnskap fremfor å fremme forskernes egne personlige eller økonomiske interesser. Retningslinjene utvikles stadig da moderne industri er voksende, og forskningen stadig står ovenfor nye utfordringer (Zhu., F og Hawk., S, 2015. s. 1503). Samarbeidet mellom MIT og Stanford førte til forbedret utdanning og forskning

med økt forståelse for prosess, produksjon og økonomiske faktorer, og å skape nye muligheter som bidrar til felles goder for partene (Zhu., F og Hawk., S, 2015. s. 1508). I studien kommer det også frem at i samarbeid hvor industrien har finansiert prosjektet, får de ofte problemer med interessekonflikter (Zhu., F og Hawk., S, 2015. s. 1503). Dette får samarbeid til å likne mer på utvikling av produkter enn forskning (Zhu., F og Hawk., S, 2015. s. 1503). I slike situasjoner kom det frem at forskningsinstitusjonene vil gi opp disse prosjektene heller enn å ofre deres vitenskapelige uavhengighet (Zhu., F og Hawk., S, 2015. s. 1503). Studien konkluderer med at et samarbeid basert på felles akademisk etikk og verdier kan bidra til gode samarbeid mellom industri og akademia (Zhu., F og Hawk., S, 2015. s. 1510). Den nasjonale forskningsetiske komite har utarbeidet tilsvarende retningslinjer i Norge. Retningslinjene bygger i stor grad på og supplerer eksisterende internasjonale forskningsetiske retningslinjer (Den nasjonale forskningsetiske komite, 2016). Retningslinjene har blant annet til formål å sikre vitenskapelig kvalitet i forskningen og åpenhet rundt mulige interessekonflikter eller andre utfordringer (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016). Forskningsetikk inneholder et bredt sett av verdier, normer og ordninger som bidrar til å regulere forskningsvirksomhet (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016).

1.5 Vancouver-anbefalingene

«Vancouver-reglene» er anbefalinger skrevet av International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) i Vancouver i Canada i 1978 og første utkast kom i 1979 (ICMJE, 2019, 1. avsn.). Anbefalingene er utarbeidet for forskere som ønsker å publisere forskningsartikler i et vitenskapelig tidsskrift, og gir etiske standarder og praktiske retningslinjer med tanke på gjennomføring, rapportering og publisering (ICMJE, 2019, 2. avsn.), herunder kriterier for medforfatterskap. Vancouver-reglene er relevante for mange forskningssamarbeid. De har fire kriterier for medforfatterskap: 1) Man skal ha bidratt betydelig i utforming, innsamling, analyse eller tolkning av arbeidet; 2) Man skal ha bidratt med å utarbeide studien med viktig innhold; 3) Bidratt med endelig godkjenning av det som skal publiseres og man skal være ansvarlig for alle aspekter i arbeidet for å sikre nøyaktighet og integritet i arbeidet (ICMJE, 2019, 2. avsn.). I tillegg bør forfattere ha tillit til integriteten til sine medforfattere og deres bidrag (ICMJE, 2019, 2. avsn.).

1.6 Immaterialrettigheter

I samarbeidsavtalene er det viktig å avklare hvem av partene som skal inneha immaterialrettigheter (IPR) til partenes bidrag. I IPR inngår en rekke ulike enerettigheter som blant annet opphavsrett, forretningshemmeligheter og patentrett (Lassen, 2019, s. 396). I tilknytning til et forskningssamarbeid kan særlig mulige patentretter har en stor økonomisk betydning. En patentrett er en enerett til å utnytte en oppfinnelse kommersielt (Patentloven, 1968 § 3 nr.3).

1.7 Forskningssamarbeid mellom privat og offentlig sektor

Forskningssamarbeid har i de senere åene blitt mer og mer attraktivt for offentlige virksomheter, offentlige etater og academia da det gir økonomisk støtte og bidrar til økt kunnskap (Marks, 2013, s. 3). Forskningssamarbeid kan være en vinn-vinnsituasjon for både en offentlig forskningsinstitusjon, private aktører som matvareindustrien og for publikum så lenge etiske implikasjoner overveies (Marks, 2013, s. 4). Dersom de etiske implikasjonene ikke overveies mener Marks (2013) at forskningssamarbeid mellom offentlig og privat sektor kan ha alvorlige konsekvenser for påliteligheten og integriteten til forskningsinstitusjonene dersom det ikke tas hensyn til etiske overveielser (Marks, 2013, s. 3). To amerikanske forskere, Krinsky og Robertson har foreslått en løsning der finansieringen blindes (Forskningsetisk komite, 2014, s. 12). Dette er en slags utvikling av gullstandarden i kvantitativ forskning der verken legen eller pasienten vet hvem som blir eksponert og hvem som ikke blir eksponert for et legemiddel eller en diet (Forskningsetisk komite, 2014, s. 12). Løsningen vil foregå ved at industripartner ikke vet hvem som utfører forskningen og forskerne vet ikke hvem som står for den økonomiske finansieringen (Forskningsetisk komite, 2014, s. 12). På bakgrunn av skepsis og lite tillit i befolkningen, til forskningssamarbeid mellom næringslivet og universitet- og høyskolesektoren, ble det i tidsrommet 2015 til 2017 gjort en studie for å kartlegge om forskning var basert på vitenskap eller påvirket av bransje-finansiering (Steele, Ruskin, Sarcevic, McKee og Stuckler, 2019, s. 1). Studien er publisert i tidsskriftet «Globalization and Health» og identifiserer påvirkningsforsøk fra «International Life Science Institute» (ILSI). ILSI er en internasjonal forskningsinstitusjon, og i studien kommer det frem at dem har mottatt bransjesponsing av blant annet Coca-Cola (Steele et al, 2019, s. 4). Deretter fremkom det at ILSI påvirket enkeltpersoner, politikere og ledere, både nasjonalt og internasjonalt som ikke støttet opp

under deres interesser (Steele et al, 2019, s. 4). Beslutningstakere og fagpersoner innen ernæring bør være oppmerksom på industriens innflytelse når de er finansiert av ILSI (Steele et al, 2019, s. 6).

En studie gjennomført i Spania som hadde som mål å kartlegge effekten av forskningssamarbeid i helsefremmende arbeid, anbefaler folkehelseaktører og avstå fra å samarbeide med industrier som har et potensial for å drive konkurranse med den helsefremmende aktiviteten som forskes på (Parker, Zaragoza og Hernández-Aguado, 2019, s. 7). Til tross viktigheten av forskningssamarbeid viser resultatene i studien at over halvparten av forskningssamarbeidene som ble gjennomgått ikke kunne anses å være av tilstrekkelig kvalitet (Parker et al, 2019, s. 4). I tillegg har forskning som involverer privat sektor i form av en industripart, blitt kritisert som potensielt konfliktfylt i form av å være mindre transparent enn annen forskning uten samarbeid med industrien (Rowe og Alexander, 2014, s. 83). Dagens forskere innen ernæring og helse må være klar over tillit, potensielle interessekonflikter og andre utfordringer som kan oppstå i samarbeidsprosjekter (Rowe og Alexander, 2014, s. 83). For å løse disse eventuelle utfordringene kreves det strategier fra statlig hold (Rowe og Alexander, 2014, s. 84).

Dersom det skal utarbeides strategier fra myndighetene vedrørende forskningssamarbeid, må eventuelle barrierer, og forskere og industriens holdninger og erfaringer kartlegges. Gode samarbeid mellom forskere innen ernæring, mat og helse og matvareindustrien kan ha positiv påvirkning på folkehelsen dersom det er et vellykket samarbeid. For å oppnå et vellykket samarbeid bør partenes holdninger og erfaringer kartlegges. På den måten kan nødvendige endringer gjennomføres for å optimalisere forskningssamarbeidet.

2.0 Hensikt og problemstilling

Kunnskap om samarbeid mellom forskere og matvareindustri vil være relevant for å kartlegge ulike barrierer eller utfordringer knyttet til samarbeid. Et godt samarbeid kan bidra til å bedre folkehelsen gjennom innovasjon av produkter med dokumentert helseeffekt, i henhold til Stortingsmelding 19, «Folkehelsemeldingen mestring og muligheter» (Meld. St. 19 (2014-2015, 2015).

Hensikten med denne studien er derfor å få økt kunnskap om hvilke holdninger og erfaringer forskere innen ernæring og matteknologi, og representanter fra matvareindustrien har til samarbeid med hverandre.

2.1 Spesifikke forskningsspørsmål

Følgende spesifikke forskningsspørsmål vil bli besvart i oppgaven;

Forskingsspørsmål 1)

Hvilke generelle holdninger og erfaringer har forskere og representanter fra matvareindustrien med forskningssamarbeidet?

Forskingsspørsmål 2)

Hvilke holdninger og erfaringer har forskere og representanter fra matvareindustrien i forbindelse med etiske og juridiske spørsmål som fordeling av eierskap og rettigheter til immaterialrettigheter, publisering, medforfatterskap, åpenhet om finansiering osv. rundt forskningssamarbeidet?

Forskingsspørsmål 3)

Hvilke holdninger og erfaringer har forskere og representanter fra matvareindustrien i forbindelse med prosessen rundt kontraktsinngåelse om forskningssamarbeidet og eventuelt kontraktsbrudd?

3.0 Metode

I dette kapittelet presenteres studiens metodevalg på bakgrunn av studiens problemstilling. Videre beskrives rekruttering, valg av informanter, gjennomføring av datainnsamling og analyseform.

3.1 Forskningsdesign

Det er lite eksisterende kunnskap og lite litteratur rundt hvilke holdninger og erfaringer ernærings-og matteknologiforskere har til problemstillingen. Det var derfor hensiktsmessig og ta i bruk eksplorerende metoder (Thagaard, 2016, s. 16). I denne studien ble det benyttet kvalitativ metode. Kvalitativ metode er hensiktsmessig å benytte for å få mer kunnskap om holdninger og erfaringer hos informantene (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 114), og også egent da det er lite tidligere forskning på temaet (Thagaard, 2016, s.100). Kvalitative studier karakteriseres ved å samle informasjon gjennom informantens livsverden gjennom ord og ikke igjennom tall (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 47). For å belyse studiens problemstilling er det benyttet semi-strukturerte individuelle intervjuer da det var ønskelig å innhente grundig og omfattende informasjon om informantenes holdninger og erfaringer til forskningsspørsmålene (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 20). Ti semi-strukturerte individuelle intervjuer av fem ansatte i matvareindustrien, tre ernæringsforskere og to forskere innen matteknologi ble gjennomført. Metoden bidro til å få en forståelse av hva informantene formidlet, ved å gå i dybden på temaene (Malterud, 2011, s. 60). Intervjuene ga innsikt i informantenes erfaringer, følelser og tanker, samt temaer som har vært lite forsket på før (Thagaard, 2016, s. 11). Semi-strukturert intervju bidro til å belyse alle temaene som var oppført i intervjuguiden, samt at intervjuer kunne gå dypere inn på det informantene fortalte (Thagaard, 2016, s. 98).

3.2 Utvalg og rekruttering

Utvalget i denne studien er forskere og representanter fra matvareindustrien som har vært involvert i forskningsprosjekter relatert til mat, helse og/eller ernæring. Med tanke på problemstillingen var det viktig at informantene hadde erfaring med samarbeidsprosjekter mellom industri og akademia. Inkluderingskriteriene var derfor at informantene skulle ha erfaring med forskningssamarbeid mellom forskere og industri, samt å være ansatt i

industrien eller en forskningsinstitusjon I løpet av rekrutteringsprosessen ble informasjon vedrørende erfaring med forskningssamarbeid kartlagt og veiledere hadde kjennskap til informantene og en viss forkunnskap om erfaringene de hadde til forskningssamarbeid. Denne måten å velge informanter på, kalles strategisk utvalg (Dalland, 2018, s. 56). Systematisk utvalg foregår ved å systematiske velge ut personer som har egenskaper og kvalifikasjoner som er strategisk med tanke på å få svar på problemstillingen (Thagaard, 2016, s. 60). Informantene i studien hadde direkte kunnskap om temaet som undersøkes da de oppga dette i rekrutteringsprosessen.. Rekrutteringen foregikk via mail til aktuelle informanter som var systematisk utvalgt i samarbeid med oppgavens prosjektgruppe. Totalt fikk 30 aktuelle informanter invitasjonen til å delta i denne studien. Invitasjonen til deltakelse i studien inneholdt informasjon om studien, prosjektbeskrivelse og samtykkeerklæring, og ble sendt til aktuelle kandidater i to puljer. Utvalget besto av totalt ti informanter der fem informanter representerer forskere og fem representerer ansatte i matvareindustrien. Få informanter ga mulighet til å gå i dybden i hvert intervju (Jacobsen, 2013, s. 153). Responsen og ønske om å delta var god blant informantene, da mange svarte raskt på mailen vedrørende deltakelse. De 20 resterende potensielle informantene som ble invitert til å delta svarte ikke på mailen eller nådde ikke inkluderingskriteriene som var satt. Et kriterium i kvalitative studier er at utvalget er passende til å undersøke problemstillingen, samt at det utvalget ikke bør være større enn at det er mulig å gjennomføre en grundig analyse (Thagaard, 2016, s. 60). Målet i denne studien var å kartlegge informantenes holdninger og erfaringer, og etter ti gjennomført intervjuer ble metningspunktet nådd, altså det fremkom ingen ny informasjon (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 148). I tillegg opplevde intervjuer og prosjektgruppa at alle spørsmål var besvart. Utvalget består av to kategorier, forsker og ansatte i matvareindustrien, dette danner også grunnlaget for antall informanter.

3.3 Intervjuguide

Problemstillingen og forskningsspørsmålene har vært utgangspunktet for utvikling av intervjuguiden. Intervjuguiden hadde som mål å guide intervjuer og informant gjennom intervjuet (Dalland, 2018, s. 78). En semi-strukturert intervjuguide ble utviklet av masterstudenten og prosjektgruppa slik at den skulle dekke forskningsspørsmålene. Det semi-strukturerte intervjuet innebærer å være delvis strukturert, med mulighet for oppfølgingsspørsmål, samt endringer i rekkefølgen av spørsmålene. Intervjuguiden er bygget

opp etter fire temaer, 1) generelle erfaringer med samarbeidet, 2) generelle holdninger med samarbeidet, 3) erfaringer med praktiske spørsmål knyttet til samarbeidet og 4) erfaringer med etiske og juridiske spørsmål knyttet til samarbeid (se Vedlegg 3 og 4). Totalt besto guiden av 23 hovedspørsmål, som ble inkludert i alle intervjuene. Intervjuer satt seg godt inn i guiden og hvert enkelt spørsmål ved å øve på gjennomføringen før pilotintervjuet, i tillegg var det lettere for intervjuer og løsrive seg fra manus og stille oppfølgingsspørsmål da det var lagt opp til en god kjennskap til intervjuguiden. Intervjueren har vært oppmerksom, stilt spørsmål og samtidig drevet samtalen videre med nødvendige oppfølgingsspørsmål (Dalland, 2018, s. 77).

3.4 Gjennomføring av intervju

For å sikre at spørsmålene både var relevante og forsvarlige for informantene ble det gjennomført et pilotintervju med en forsker. Pilotintervjuet ble gjennomført i november 2019. Pilotintervjuet med forsker ble gjennomført med veileder tilstede for å sikre at intervjuet dekte forskningsspørsmålene og for å veilede masterstudenten i intervjuet. Etter gjennomføring av pilotintervjuet ble det gjort små endringer i intervjuguiden. De få endringene som ble gjort i intervjuguiden var blant annet endring i rekkefølge på spørsmålene med en hensikt å skape en naturlig flyt. I tillegg ble det lagt til to tilleggsspørsmål på slutten av guiden. Det ene var et oppsummeringsspørsmål om hva som ble ansett som en viktig faktor for å skape et vellykket samarbeid. Det andre omhandlet informantens erfaringer om å samarbeide med personer med ulik faglig bakgrunn. Til tross for disse endringene ble pilotintervjuet likevel inkludert i analysen siden informanten har gitt mye interessant informasjon om problemstillingen. I alle intervjuene ble intervjuguiden fulgt og tilleggsspørsmål ble stilt ved passende anledninger. Alle intervjuene ble gjennomført der informantene ønsket, gjerne på deres egne arbeidsplass. Ett av intervjuene ble gjennomført på Skype. Intervjuenes varighet varierer fra 33 minutter til 49 minutter. Intervjuene har hatt som mål å få frem en detaljert beskrivelse av situasjonen informanten befinner seg i (Dalland, 2018, s. 68). For å oppnå dette ble det stilt utfyllende og åpne spørsmål som ga informanten rom til å fortelle om sine erfaringer. Det ble spurt om tillatelse til å ta opp intervjuene med båndopptaker. Båndopptaker ble benyttet under alle intervjuene, for å tilegne og lagre viktig informasjon til transkriberingen.

3.5 Transkribering av intervjuene

Alle intervjuene ble ordrett transkribert for å bevare mest mulig av informasjonen informantene kom med (Dalland, 2018, s. 89). Arbeidet med transkribering krevde nøyaktighet, det var tidskrevende og helt nødvendig for å kunne analysere informantenes utsagn (Dalland, 2018, s. 89). Transkriberingen foregikk på et lukket rom på OsloMet campus Kjeller og på en PC uten internettilgang for å verne om informantens personvern. Under transkriberingen ble alle intervjuene anonymisert for å utelukke at informanter kunne bli gjenkjent. Etter hvert transkriberte intervju lyttet intervjuer til lydfilen en gang til, samtidig som transkripsjonen ble fulgt. Masterstudentens tre veiledere, alle med forskningskompetanse leste igjennom alle de transkriberte intervjuene for å kvalitetssikre innholdet. Lydfilene ble oppbevart innelåst på en kryptert minnepinne som kun medlemmer av prosjektgruppa ved OsloMet hadde tilgang til, frem til dataene ble analysert. De ti kvalitative intervjuene som ble gjennomført i denne studien førte til et transkribert datasett på totalt 140 A4-sider, med skriftstørrelse 12 og enkel linjeavstand.

3.6 Tematisk analyse

For å analysere datasettet ble tematiske analyse benyttet (Braun og Clarke, 2006, s. 15). Analyseprosessen startet allerede under transkriberingen av intervjuene. Analysen har en induktiv tilnærming, dette betyr at sub- og hovedtemaer ble identifisert ut fra datamaterialet og ikke basert på allerede eksisterende teoretisk rammeverk. Ved induktiv tilnærming ble det tatt utgangspunkt i utsagn som informantene fortalte under intervjuene (Thagaard, 2016, s. 187). Før analysen ble både lydfilene og transkripsjonene nøye gjennomgått av masterstudenten. Tematisk analyse er egnet til å identifisere, analysere og beskrive temaer som er gjennomgående i datasettet (Braun og Clarke, 2006, s. 15). Ifølge Thagaard 2016 er den induktive fremgangsmåten basert på en antakelse om at teoretiske perspektiver kan utvikles på grunnlag av empiri (Thagaard, 2016, s. 197).

3.6.1 Steg i tematisk analyse

Analyseprogrammet Nvivo 12 ble benyttet i de første analysestegene for å identifisere koder og kategorisere dem til sub- og hovedtemaer. Man kan oppsummere analyseprosessen ved tematisk analyse i seks steg (Brown og Clarke, 2006, s. 15). Første steg handler om å bli kjent

med datasettet. Dette ble gjort ved å gjennomgå de transkriberte intervjuene før analysen startet (Braun og Clarke, 2006, s. 16). Notater ble tatt underveis og ført videre i analyseprosessen.

I steg to ble nodes identifisert (Brown og Clarke, 2006, s. 18). Nodes gjør det mulig å kode materialet og derved organisere det i Nvivo 12. Masterstudenten gikk systematisk gjennom ett og ett intervju i Nvivo 12 og identifiserte nodes som ble ansett som relevante for å besvare problemstillingen. Sammen med veileder med kvalitativ forskningsbakgrunn har masterstudenten gjennomgått nodesene for kvalitetssikring.

Ved start av steg tre i analysen, eksisterte en lang liste med nodes som var hentet ut fra de ti transkriberte intervjuene. Nodesene med liknede betydning ble samlet inn under passende sub-temaer (Brown og Clarke, 2016, s. 19). Sub-temaene ble utviklet utfra datamaterialet ved induktiv tilnærming og med tett oppfølging fra prosjektgruppa. Underveis i denne prosessen ble noen nodes fjernet og noen ble slått sammen.

I det fjerde steget ble sub-temaene samlet innenfor aktuelle hovedtemaer. For eksempel ble sub-temaene «Kunnskapsutvikling som motivasjon» og «produktutvikling som motivasjon» samlet under hovedtemaet, «motivasjon for samarbeid» (se Vedlegg 6). I denne fasen ble det også nødvendig å bruke en tabell i Word for å få et mer oversiktlig og visuelt syn på sub-temaene (se tabell 2). I steg fire ble også gyldigheten til temaene sjekket opp mot datasettet, masterstudenten vurderte om alle relevante nodes var blitt inkludert (Brown og Clarke, 2016, s. 21). Temaene som ikke samsvarte med datasettet eller var relevante for å besvare forskningsspørsmålene ble fjernet.

I steg 5 i analyseprosessen ble det undersøkt hvilke aspekter av datamaterialet som representerte hvert tema (Brown og Clarke, 2016, s. 22). Videre ble temaene vurdert opp mot problemstillingen og aspektene av hvert tema ble kartlagt. På dette tidspunktet reflekterte temaene innholdet i datasettet. Til slutt eksisterte 12 sub-temaer, fordelt på fire hovedtemaer som presentert i tabell 2.

Steg seks inneholdt å skrive resultater basert på de analyserte sub- og hovedtemaene (Brown og Clarke, 2016, s. 23). Dette presenteres i resultatkapitlet, med tilhørende sitater som beskriver informantens utsagn.

3.7 Validitet og reliabilitet

I følge Dalland, 2018, finnes det flere faktorer som påvirker troverdigheten til kunnskap fra kvalitative intervjuer (Dalland, 2018, s. 40). Viktige begreper som sier noe om studiens kvalitet er validitet og reliabilitet (Thagaard, 2016, s. 194).

3.7.1 Validitet

Validitet sier noe om gyldigheten til studien (Thagaard, 2016, s. 194). Validitet i kvalitative tilnærming handler om i hvilken grad en metode undersøker det den er ment for å undersøke. (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 276). Studiens validitet kan vurderes ved å stille spørsmål om hvorvidt tolkningen som fremkommer er gyldige til det som virkelig er studert (Thagaard, 2016, s.205). Intern validitet omhandler oppfattelsen resultatene og om dem oppfattes korrekt (Jacobsen, 2013, s. 143). Ekstern validitet innebærer i hvilken grad studiens funn kan generaliseres til en større gruppe (Jacobsen, 2013, s. 152), eller til andre liknende sammenhenger (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, s. 231). Generalisering innebærer om resultatene kan overføres til virkeligheten og om det kan gjelde i andre sammenhenger en det som er undersøkt (Thagaard, 2016, s. 23).

3.7.2 Reliabilitet

Reliabilitet omhandler forskningens pålitelighet, hvor vidt man kan stole på funnene eller ikke (Kvale og Brinkmann, 2015, s.276). Reliabiliteten styrkes ved at forskeren må stille seg kritisk til sine egne funn (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 279). Begrepet omhandler spørsmålet om hvorvidt resultatene kan reproduseres dersom studien ble gjort med samme metode, men på et annet tidspunkt og av en annen forsker (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 276; Thagaard, 2016, s. 202).

Validitet, reliabilitet og generalisering, og hvordan det har blitt håndtert blir diskutert nærmere i metodediskusjonen.

3.8 Etikk

I forskning skal man forholde seg til de etiske retningslinjene innenfor forskersamfunnet (Thagaard, 2016, s. 24). Like retningslinjer for alle skaper likt utgangspunkt og rettferdighet. Alle informantene har godtatt og signert informert samtykkeerklæring (se Vedlegg 2), og

intervjuer spurte om tillatelse til å ta opp samtalen før intervjuet startet. Dette sikrer at informantene har en viss kontroll over egen deltakelse (Thagaard, 2016, s. 31). Alle intervjuene ble tatt opp med båndopptaker uten internettilgang og lydfilene ble oppbevart på en kryptert minnepinne som kun masterstudenten hadde tilgang til og innelåst på OsloMets campus Kjeller. All transkribering foregikk på samme sted, på et lukket rom og med en PC uten internettilgang. Alle intervjuene ble transkribert fortløpende etter gjennomføring av hvert intervju, da intervjuer fortsatt hadde møtet med informanten klart for seg. Denne studien har innhentet data via personlige intervjuer og får som en følge av dette, data som kan knyttes opp mot informantene som deltar i studien. For å verne om informantenes personvern og anonymitet kan ingen gjenkjennes i denne studien. Allerede ved transkriberingen ble informantens identitet anonymisert og lydfilene ble slettet ved utgangen av skoleåret. Det er også valgt å anonymisere arbeidsplass, tidligere samarbeidspartnere, produktnavn, matvaregrupper, og navn. Slik informasjon er erstattet med for eksempel «anonymisert institusjon» eller «anonymisert matvaregruppe». Informantene ble informert om at sitater kan bli presentert i studien, for å illustrere nyanser i funnene. Sitater som ble gjenfortalt er anonymisert. På bakgrunn av innsamlingen via båndopptaker som førte til registrering av direkte personidentifiserbare opplysninger som lyd var det nødvendig å søke godkjenning gjennom Norsk senter for forskningsdata (NSD) som en del av personopplysningsloven, referansenummer: 363874 (se Vedlegg 1). Studien er godkjent i henhold til Helsinki deklarasjonen og OsloMet retningslinjer for personvern er overholdt. Geografisk område er informasjon som bevist er utelatt for å ivareta informantenes anonymitet, da forskningsmiljøet innen mat, ernæring og matteknologi ikke anses å være stort i Norge.

4.0 Resultater

Studiens funn er resultat av den gjennomførte tematiske analysen. Funnene som blir presentert er basert på hva som ble ansett som relevant for å besvare forskningsspørsmålene.

4.1 Bakgrunnsinformasjon

Totalt ble fem ansatte i matvareindustrien og fem forskere inne ernæring, helse og matteknologi intervjuet på deres egen arbeidsplass, men unntak av ett som ble gjennomført via Skype. Alle informantene hadde pågående forskningssamarbeid da intervjuene ble gjennomført, med unntak av en ansatt i matvareindustrien som hadde det siste gjennomførte samarbeidet i 2018. Tabell 1 viser antall forskningssamarbeid informantene har hatt. Geografisk område der informantene jobbet blir ikke presentert i denne oppgaven for å sikre deres anonymitet. Alle informantene var kvinner.

Tabell 1: Bakgrunnsinformasjon og presentasjon av informantene

	Antall informanter	Antall forskningssamarbeid Min – maks
Informant, akademia, helse/ernæring	n=3	7 – 12
Informant, akademia, matteknologi	n=2	15 – 25
Informant, ansatt i matvareindustrien	n=5	2 – 30

Tabell 2: Oversikt over hovedtemaer og sub-temaer. Tabell 2 viser utviklingen av sub-temaer og hovedtemaer som ble utviklet under analyseprosessen. Prosessen er nærmere beskrevet under metodekapittelet.

Hovedtemaer	Sub-temaer
Faktorer som bidrar til et positivt forskningssamarbeid	Tillit mellom partene i forskningssamarbeidet
	Gode samarbeidsavtaler i forskningssamarbeid er viktig
	Forsknings- og ernæringskompetanse hos industrien er en positiv faktor for forskningssamarbeidet
	Partene i samarbeidet har et felles mål og like interesser med forskningsprosjektet
Barrierer i forskningssamarbeid	Forskningssamarbeid tar tid
	Etiske og juridiske spørsmål
	Fordommer og negative utsagn mot samarbeidsprosjekter
Motivasjon for forskningssamarbeid	Kunnskapsutvikling som motivasjon for samarbeidet
	Produktutvikling som motivasjon for samarbeidet
Eierskap og publisering av resultater	Eierskapet til resultatene
	Publisering av resultater
	Kriterier for å være med på en publisasjon av forskningssamarbeidet

4.2 Faktorer som bidrar til et positivt forskningssamarbeid

Det ble trukket frem mye positivt ved forskningssamarbeid mellom forskere og ansatte i industri, og holdningene og erfaringene var generelt positive. Tillit, gode samarbeidsavtaler, forsknings- og ernæringskompetanse hos industri og et felles mål for samarbeidet var faktorer som ble trukket frem som viktig for et vellykket forskningssamarbeid.

4.2.1 Tillit mellom partene i forskningssamarbeidet

Tillit var en faktor som samtlige informanter fremhevet som vesentlig for et vellykket samarbeid. De fleste nevnte også at tillit var tilstede under samarbeidene. Flere informanter presiserte også at tillit utvikles over tid, slik som beskrevet under.

«Vi jobber med de samme partnerne fordi man skaper jo en tillit og lojalitet over tid».
(Informant, forsker).

Forskere fortalte at åpenhet rundt eventuelle utfordringer i samarbeidsprosjektet, som for eksempel åpenhet rundt en eventuell forsinkelse, skapte tillit mellom partene. Flere nevnte også at tillit var tilstede i forskningssamarbeid fordi miljøet er lite, og man samarbeidet derfor med personer man har bekjentskap eller en relasjon til. I følge en ansatt i matvareindustrien er deltakelse i et forskningssamarbeid frivillig, og ingen samarbeid er pålagt. Derfor er det naturlig at tillit mellom partene ligger til grunn idet man inngår et samarbeid. En annen ansatt i matvareindustrien opplevde tillit som et sterkt ord og la til følgende.

«Tillit er et sterkt ord syntes jeg. Eh, det er jo tillit for man har jo en avtale så det handler bare om å snakke om ting og bli enige (Informant, matvareindustrien).

Generelt opplevde forskerne at industripartene hadde tillit til arbeidet de gjør i et forskningssamarbeid. Tillit fant sted ved at partene opptre ryddig, inkluderer hverandre og ved at eventuelle problemer dokumenteres. En forsker uttalte følgen vedrørende hvordan tillit oppnås.

«Tillit skapes når vi er ryddige og ikke blander kortene» (Informant, forsker).

Forskerne var også beviste på å opptre ryddig under et forskningssamarbeid. I tillegg har gode relasjoner en innvirkning på tillitten mellom partene mente forskerne, og gode relasjoner kan oppnås ved å samarbeide med samme matvareindustri flere ganger. Samtidig kom det frem at tilliten befolkningen har til forskningssamarbeid oppstår når en forsker er åpen og samarbeider med ulike industrier og ikke er bundet til en bedrift.

Til tross for at deltakende hadde gode erfaringer med tillit mellom partene kunne utfordringer oppstå. For eksempel kunne det å dele sensitive industriopplysninger by på utfordringer, spesielt når det var flere næringsmiddelparter involvert i samme forskningsprosjekt sa en forsker. Forarbeidet som ble gjort med tanke på samarbeidsavtalen i forkant av forskningssamarbeidet var avgjørende for tilliten, da alle parter må forholde seg til avtalebestemmelsene de har blitt enige om utalte en av forskerne. Det kom frem at man

selv velger å inngå i et samarbeid og på bakgrunn av dette ligger tillit til grunn når du går inn i et samarbeid, dette ble bekreftet av en industriansatt.

«Jeg tror det ligger i det at man har valgt i utgangspunktet å være med i et forskningssamarbeid. Hvis du ikke har tillit til partneren hadde du ikke valgt å bli med. Også er du jo, du er jo avhengig av tillit». (Informant, matvareindustrien).

4.2.2 Gode samarbeidsavtaler i forskningssamarbeid

Alle informantene fremhevet viktigheten av å ha en samarbeidsavtale i prosjektene. I følge en representant fra matvareindustrien og flere forskere stiller ledelsen på de ulike institusjonene krav til at en samarbeidsavtale skal være klar og signert før et samarbeidsprosjekt settes i gang. Både forskere og ansatte i matvareindustrien forklarte at det kunne være utfordrende å utarbeide avtalene. Flere nevner at de er avhengige av hjelp fra jurister eller andre ansatte innenfor sin institusjon eller bedrift for å forstå innholdet i en samarbeidsavtale. En forsker med lang erfaring med forskningssamarbeid opplevde det slik:

«Så det er jo sånn eh, juristspråk som kan være til dels vanskelig for en forsker da og håndtere, altså man er avhengig av hjelp av jurister, altså fra der man jobber, altså fra institusjonen da (anonymisert arbeidsplass)» (Informant, forsker).

Til tross for at informantene har påpekte flere utfordringer ved samarbeidsavtaler, ble en god samarbeidsavtale trukket frem som en viktig faktor for et godt forskningssamarbeid, både blant forskere og ansatte i matvareindustrien. Alle informantene fortalte at de benyttet seg av avtalemaler, enten en mal de hadde utviklet innad i bedriften eller institusjonen eller NFR sin mal for samarbeidsavtale. Flere av forskerne sa at en samarbeidsavtale ga trygghet og at det minsket sjansen for eventuelle etiske eller juridiske problemer.

«Vi har jo gode kontrakter på alt, men det er jo nettopp for å prøve å unngå noe som kanskje kunne være et problem» (Informant, forsker).

4.2.3 Betydningen av forskningskompetanse i industrien

Samtlige av forskerne påpekte viktigheten av at matvareindustrien hadde intern ernærings- og/eller forskningskompetanse. Forståelse for forskningens natur ble oppfattet som positivt for forskningssamarbeidet og gjorde prosessen enklere for forskerne. Det opplevdes ikke

som viktig hvilken fagbakgrunn innen mat, helse eller ernæring vedkommende i matvareindustrien hadde, så lenge det var en som hadde en felles forståelse av forskningen og forstod forskerens side i samarbeidet. Når matvareindustrien kunne stille med personer med forskererfaring opplevde forskerne en større forståelse for arbeidet de gjorde. Forskere hadde bedre erfaring med samarbeid når industrien stilt med kompetanse innen forskning, enn samarbeid der industrien ikke hadde noen forskningskompetanse internt. En forsker med lang erfaring fra forskningssamarbeid forklarer dette slik i følgende sitat:

«Man må ikke bare ha salgspersoner i industrien, man må også ha forskningskompetanse som ser for det første, nytten av forskningen som kan gjøres, men også ha forståelse for ja, den jobben vi skal gjøre da» (Informant, forsker).

Noen representanter fra matvareindustrien nevnte det samme, at ernærings- og/eller forskningskompetanse gjør samarbeidsprosessen enklere og anså seg selv om et slags bindeledd mellom industri og akademia.

4.2.4 Partene i samarbeidet har et felles mål med forskningsprosjektet

Flere av forskerne nevnte at de ikke var interesserte i å gå inn i et samarbeid hvis ikke det var relevant for vedkommende forskningsmessig eller innenfor forskernes fagfelt.

Industripartnerne derimot hadde en mer kommersiell interesse og et ønske om å få et eventuelt produkt ut på markedet. En forsker trakk også frem at de som har forskerbakgrunn og jobber mer innenfor forskning hadde en mer realistisk forståelse av hvordan gjennomføringen av et forskningssamarbeid foregikk.

Overordnet fortalte informantene at de opplevde at partene hadde like interesser og et felles mål for gjennomføring av samarbeidet. Ansatte i matvareindustrien nevnte at selv om målet er felles for partene er ikke alltid veien til målet lik.

«Selve målsetningen vil jeg jo si er lik. Men så kan man jo være ganske uenige om hvordan man skal komme dit» (Informant, matvareindustrien).

Hele ni informanter opplevde at forskningssamarbeidene de hadde deltatt i var relevante for sin institusjon eller bedrift. Informantene var derfor enige i at man ikke inngår i et samarbeid

dersom det ikke anses som relevant. En informant fra matvareindustrien med forskerbakgrunn sa følgende under intervjuet:

«Samarbeidene er relevante fordi vi jobber med temaer som både er spennende for forskeren, men som da også er relevant for bransjen vår» (Informant, matvareindustrien).

I et intervju med en forsker som har lang erfaring fra samarbeid kom det frem et ønske om at noen, gjerne i det offentlige, kan formidle finansieringspraksisen i forskningssamarbeid bedre, slik at eventuelle fordommer rundt samarbeidet kan unngås.

«Veldig mange av forskningsmidlene i Norge i dag er knyttet til at man skal samarbeide med industrien, om det er matindustrien eller en annen type industri så er det faktisk eh det er helt nødvendig for å drive frem mye av den innovasjonen som skjer, så at noen litt høyere oppe er litt flinkere til å formidle hvordan finansieringen i dag er for eksempel kanskje kunne vært en tanke i forhold til å skape bedre forskningssamarbeid» (Informant, forsker).

Ansatte i matvareindustrien fremhevet det som positivt at samarbeidene har ført til nye produkter på markedet og at bedriften har klart å øke omsetningen sin som en følge av et forskningssamarbeid. En ansatt i matvareindustrien fortalte at «35% av produktene de har på markedet kunne tilskrives forskningssamarbeid». Samme informant fortalte også at de har egen FoU-avdeling og bevilger 10% av sine arbeidsressurser til FoU-prosjekter. Flere av forskerne var også enige i at forskningssamarbeid på sikt kan løfte en bedrift. Flere fortalte at partene er gjensidig avhengig av hverandre og en ansatt i matvareindustrien mente at deres samarbeid med forskningsinstitusjoner øker troverdigheten til bedriften. Sitatet beskriver en mulig konsekvens av forskning uten samarbeid med forskningsinstitusjoner.

«Hvis vi hadde gjort forskningen selv så hadde det fort blitt farget, eller beskylt for å ha økonomiske insentiver bak da» (Informant, matvareindustrien).

4.3 Barrierer i forskningssamarbeid

Flertallet av informantene fortalte at de generelt hadde positive holdninger og erfaringer med forskningssamarbeid og opplevde det som nyttig. Samtidig kom det frem enkelte faktorer som kan fremstå som barrierer eller utfordringer når en skal inngå i et

forskningssamarbeid eller er en del av det. Forskningssamarbeidet opplevdes ofte som tidkrevende. I tillegg kom det frem at etiske og/ eller juridisk spørsmål eller negative holdninger som kunne være en barriere for informantene i et forskningssamarbeid kunne oppstå.

4.3.1 Forskningssamarbeidet tar tid og partenes perspektiv på tid

Alle partene i et samarbeid jobber parallelt med andre oppgaver i tillegg til forskningssamarbeidet. I et samarbeidsprosjekt er man avhengig av at flere parter er tilgjengelig på samme tid. Forskere fortalte at det tverrfaglige prosjekter ofte tar lengere tid fordi man er avhengig av flere mennesker for å gjennomføre prosjektet. Flere informanter med ulik bakgrunn fortalte at det ikke bare er selve prosjektet som tar tid, men også planlegging og utvikling av samarbeidsavtalen. En forsker med erfaring fra flere samarbeid, fortalte det slik:

«Eh, det tar tid, det tar tid og utarbeide avtaler, eh det gjør det» (Informant, forsker).

I tillegg nevnte forskere at partene ofte har ulikt tidsperspektiv. Følgende sitatet er hentet fra et intervju med en forsker og det indikerer at matvareindustrien ikke tenker like langsiktig som forskerne i et samarbeid, noe som kan gjøre prosessen med å drive frem ny forskning mer utfordrende.

«Eh så et problem er at de ofte tenker litt kortsiktig, mens vi ønsker å tenke mer langsiktig. Så det å bygge opp langsiktig kunnskap sammen med industrien er ikke alltid så lett» (Informant, forsker).

4.3.2 Etiske og juridiske spørsmål

Flere av informantene opplevde tematikken «etiske og juridiske spørsmål» som krevende, og noen presiserte at det var vanskelig å skille mellom begrepene. De fleste informantene opplevde sjeldent at det oppstod etiske og juridiske spørsmål i et forskningssamarbeid. To av representantene fra matvareindustrien presiserte at de aldri har vært borti etiske eller juridiske problemer og begge parter poengterte at dersom det hadde oppstått etiske eller juridiske problemer hadde dette vært nøye regulert i samarbeidsavtalen. En ansatt i matvareindustrien la også til at det opplevdes ryddighet rundt de etiske spørsmålene. En

annen informant sa at etiske og juridiske spørsmål ofte måtte diskuteres, og noen ganger måtte også «noen kameler svelges».

«Etikk har jeg hvertfall ikke vært noe borti, og det er egentlig alle parter veldig ryddig på» (Informant, matvareindustrien).

En ansatt i matvareindustrien hadde opplevd at forskerne ville ha «royalty» på et produkt. Dette ble da avklart i samarbeidsavtalen. Patentering ble også nevnt som et eventuelt juridisk spørsmål av en forsker, men igjen ble dette avklart i samarbeidskontrakten.

«Ja, jeg har vært borti sånn type «royalty», på produkt. At eh forskeren ønsker «Royalty». Eh det var utviklet et produkt med et bestemt innhold som da var, hvertfall delvis etter idé fra forskeren, som eller forskerne, det var vel en forskningsgruppe tror jeg den gangen. Og de mente at de hadde litt eierskap i det, slik at en viss prosent av alt som ble solgt av det produktet skulle tilfalle forskerne» (Informant, matvareindustrien).

Informantene fortalte at hvem som skal ha rettighetene til resultatene vanligvis avklares i samarbeidsavtalen, men rettigheter til resultater kan fort bli en barriere eller et juridisk spørsmål ifølge flere av informantene. I avsnittet «erfaringer med eierskap og publisering av resultater» tas dette opp nærmere.

4.3.3 Fordommer og negative holdninger mot forskningssamarbeid

Informantene som var ansatt i matvareindustrien med ernæringsbakgrunn, fortalte at de hadde opplevd negative kommentarer på at de jobbet i og med industrien, fra andre med ernæringsbakgrunn. De opplevde en del skepsis fra andre forskere mot matvareindustrien, og fortalte at de hadde fått kommentarer som «du har solgt sjelen din», «forskningen er kjøpt og betalt» og «du menger deg med fienden». Ansatte i matvareindustrien hadde også opplevd at forskningsresultater kan bli sett på som mindre troverdige når det kommer frem at en industripartner har vært med i prosjektet. Disse utsagnene kan ikke direkte kobles til forskningssamarbeid, men heller til det å jobbe i industrien. Alle som nevnte dette opplevde det som synd at slike utsagn forekommer, da alle informantene i denne studien var helt enig i at det er behov for personer med ernæringsfaglig kompetanse i matvareindustrien. En av de ansatte i matvareindustrien presiserte at disse utsagnene ikke

burde eksistere og at ernæringsfaget har nytte av ernæringsfaglig kompetanse i industrien, slik som presisert under i sitatet.

«Jeg fikk jo høre det da jeg fikk min første jobb i det private at jeg hadde solgt sjelen min. Det var en stor skepsis til matindustrien og jeg synes det er veldig synd for jeg tenker jo at ernæringsfaget har nytte av at det er blitt så mange ernæringsfysiologer som jobber i matvareindustrien» (Informant, ansatt i matvareindustrien).

I tillegg til at informantene fortalte om akademias negative holdninger til ernæringsfaglige i matvareindustrien, la en ansatt i matvareindustrien til at det kan oppstå konflikter fra en forsker sin side også, det er ikke alle forskere som er like nøytrale, uten at hun ønsket å utdype noe mer rundt det.

«Det er noe med den tilliten man skal vise hverandre uten å bli for naive selvfølgelig. Fordi at industrien har jo eh altså, alt handler til syvende og sist om å selge et produkt. Men det kan være ganske konfliktfylt fra en forskers synspunkt også, en forsker kan eh, det er ikke alle forskere som er like eh, nøytrale tror jeg, for du leser jo en del» (Informant, matvareindustrien).

En ansatt i matvareindustrien nevnte at de ikke alltid er like imponert over kvaliteten på forskningen som blir gjort av forskere i academia. Som eksemplifisert i sitatet under kom det også frem at det opplevdes at forskerne kunne ha en skjult agenda og at det derfor kan være litt vanskelig å delta i forskningssamarbeid på grunn av dette.

«Eh og uansett nesten hvilke resultat du får så vinkles det til det du ville finne da, så jeg må si akkurat nå syntes jeg det er litt vanskelig å eh ja, eh litt sånn skjult agenda rundt om kring kanskje?» (Informant, matvareindustrien).

4.4 Motivasjon til forskningssamarbeid

Kunnskapsutvikling og produktutvikling ble trukket frem som motivasjonsfaktorer for forskningssamarbeid blant både forskere og ansatte i matvareindustrien. Både forskere og ansatte i industrien anså kunnskap som en viktig motivasjon. Produktutvikling var først og fremst en motivasjon for informantene fra industrien, men også noen forskere trakk frem dette som motivasjon.

6.4.1 Kunnskapsutvikling som motivasjon til forskningssamarbeid

Flere av informantene trakk frem kunnskapsutvikling som en viktig motivasjon for forskningssamarbeid. Det gjaldt både forskere og ansatte i matvareindustrien. De ansatte i matvareindustrien opplevde at det kom mye kunnskap ut av å samarbeide med forskere som er spesialister innenfor sitt fagfelt. Det opplevdes som interessant å jobbe med forskere som «*øser av sin kunnskap*», forteller en ansatt i matvareindustrien. Generelt anså representantene fra matvareindustrien kunnskapen forskeren sitter på som relevant og nyttig. En annen informant fra matvareindustrien la til at all kunnskapen som utveksles i et samarbeidsprosjekt er like viktig som resultatet av selve prosjektet. Da det oppstod ny kunnskap fra et forskningssamarbeid opplevde en industriansatt at forventningene ble nådd. Informanten som er ansatt i matvareindustrien opplevde det slik:

«Jeg opplever at, eller det kommer utrolig mye kunnskap ut av disse prosjektene så da tenker jeg at de forventingen oppfylles da» (Informant, matvareindustrien).

Forskere, både innen helse, ernæring og matteknologi opplevde samarbeidene som lærerike. De fremhevet at de fikk mer innblikk i faktiske og reelle problemstillinger som bedriften står ovenfor, og hvordan de kunne anvende kunnskap i praksis. Videre fortalte forskerne at kunnskap om forbruker og deres behov, og produktutvikling og sensorikk er temaer de hadde lært om i samarbeid med matvareindustrien. En forsker opplevde også at industripartnerne var interesserte i å lære og å kunne mer.

«Ja, som jeg sa i sted så er jeg egentlig positiv til å samarbeide med de så lenge det er innenfor min egen prosjektportefølje da at det er prosjekter som jeg er interessert i. Fordi det kan også medføre at jeg kan få en ny kunnskap innenfor det mitt fagfelt da» (Informant, forsker).

4.4.2 Produktutvikling som motivasjon til forskningssamarbeidet

Produktutvikling ble trukket frem som en motivasjonsfaktor for forskningssamarbeid av flere representanter fra matvareindustrien. De syntes det var interessant å gå i butikkhyllene og se produkter de har vært med å utvikle og som er positive for folkehelsen. Produktutvikling ble også trukket frem som en motivasjonsfaktor blant forskerne. For forskerne var det viktig å kunne hjelpe industrien med å fremskaffe dokumentasjon på allerede eksisterende

produkter, om de har en positiv eller negativ helseeffekt og å bidra til å få bedre produkter på markedet. En industriansatt med pågående forskningssamarbeid forklarte seg slik:

«Vi hadde flere forskningsprosjekter som gikk på produktutvikling hvor vi, vi eh virkelig kunne forbedre produktene til forbrukere og det er jo absolutt relevant og så, så hadde vi flere eh, forskningsprosjekter hvor vi kommer med et helt nytt produkt og det hadde vi ikke klart uten samarbeid med (anonymisert forskningsinstitusjon)»
(Informant, matvareindustrien).

4.5 Erfaringer med eierskap og publisering av resultater

Det var variasjon i erfaringene informantene hadde angående eierskap og publisering av resultater.

4.5.1 Eierskapet til resultatene

Når det gjelder hvem som har eierskap til resultatene fra et forskningssamarbeid, gav informantene noe forskjellige opplysninger. En av representantene fra matvareindustrien fortalte at resultatene tilhørte dem og dens bedrift. Som sitatet under beskriver sa de fleste forskerne og noen av de ansatte i matvareindustrien at det er forskningsinstitusjonene som eier resultatene fra et forskningsprosjekt.

«Eierskap ligger hos de som gjerne har utført det da, eh hvertfall når det er sånn type forskningsprosjekter så er det jo vi som har utført det i den forstand» (Informant, forsker).

Noen av forskerne nevnte også at resultatene eies i fellesskap og at nettopp det er viktig for dem, siden forskningssamarbeid er et felles prosjekt og derfor skal resultatene eies av begge parter. Samtlige informanter nevnte viktigheten av å bli enige om eierskap i samarbeidsavtalen før prosjektstart for å unngå komplikasjoner rundt dette underveis. Både forskerne og ansatte i matvareindustrien presiserte dette. Flere av informantene, både representanter fra matvareindustrien og forskerne la til at fokuset rundt eierskap, håndtering av data og IPR har økt de siste årene. En representant fra forskerne fremhever at de lenge har vært opptatt av IPR, og at det er matvareindustrien spesielt som har økt sin bevissthet rundt dette de siste årene.

«Det er viktig for oss at dataene eies i fellesskap» (Informant, forsker).

Representanter fra matvareindustrien presiserte at i situasjoner hvor industrien ikke hadde eierskap til resultatene, satt en stopper for å utvikle næringen. Slik som beskrevet av en ansatt i matvareindustrien:

«Når forskningsinstitusjonen sitter på resultatene er det vanskelig for oss å ta i bruk resultatene, forskning som kunne blitt til en prototype eller en rapport blir liggende fordi forskeren ikke har linken ut til markedet» (Informant, matvareindustrien).

4.5.2 Publisering av resultater

Når det gjelder publisering av resultater fra et forskningssamarbeid var både forskerne og de ansatte i matvareindustrien enige om at alle resultater skal publiseres uavhengig av funn, så lenge det er kunnskap som kan bringe oss videre og at forskningen er gyldig. Dette kom frem i følgende sitat.

«Alt skal kunne offentliggjøres og publiseres uavhengig om det er positive eller negative resultater så lenge det er noe som kan bringe oss videre med kunnskap».
(Informant, forsker).

Informantene sa at ingenting skal holdes tilbake fra offentligheten og de hadde klausuler på at forskningen skal publiseres, fortalte en forsker. En annen forsker hevdet at åpenhet rundt forskningen og resultatene er viktig for videre utvikling innenfor fagfeltet. I analysen kom det frem at publiseringspraksis var viktigere for forskerne enn for de ansatte i industrien, da forskerne blir målt på antall publikasjoner. På lik linje som eierskap til resultatene skulle også publiseringspraksis diskuteres og avklares i samarbeidsavtalen før studiestart, dette var partene enige om.

Det er ikke alltid resultatene blir som ønsket fortalte flere av de industriansatte, og én la også til at da resultatene ikke ble som forventet ble de uansett publisert fordi det var skrevet og avklart i samarbeidsavtalen. Forskerne hadde også kun opplevd positivitet og frihet fra industrien når det kom til at resultatene skal publiseres, noe som kommer frem i følgende sitat:

«Jeg har egentlig aldri opplevd at det har vært noen begrensninger der. Eh, for det vi har hatt i avtalen da» (Informant, forsker).

4.5.3 Kriterier for å være med på en publikasjon av forskningssamarbeidet

Forskerne fortalte at de hadde erfaring med å publisere forskningsartikler etter et forskningssamarbeid, og noen av de ansatte i industrien hadde også gjort det noen ganger. En forsker fortalte at det var forskerne som var ansvarlige for å skrive artiklene som skulle publiseres. Fåttallet av de ansatte i matvareindustrien hadde være inkludert i publiseringsprosessen, og disse la til at ansvaret for publisering ligger hos forskerne.

«Jeg har publisert artikler med industrien flere ganger» (informant, forsker).

Hvem som hadde gjort seg fortjent til å være med og få navnet sitt på en publikasjon ble trukket frem som et eksempel på et juridisk spørsmål av en av forskerne. Vedkommende la til at det er ulik praksis og visse krav som skal oppfylles for å være medforfatter på en forskningsartikkel. En artikkelforfatter må blant annet ha bidratt med tekst eller diskusjon for å få navnet sitt på en forskningsartikkel. Det hjelper ikke å bare ha bidratt økonomisk eller med produkter. En forsker la også til at forskningskompetanse burde være et krav for å være med på publikasjonen.

«Som et minimum syntes jeg at man bør ha forskningskompetanse for å være med på en publikasjon og at man har bidratt i prosjektet. Man kan ikke være med i en publikasjon fordi at industrien har bidratt med produkter» (Informant, forsker).

5.0 Diskusjon

Dette kapitlet tar først for seg diskusjon av studiens metodevalg og til slutt vurderes studiens validitet og reliabilitet. Deretter diskuteres studiens resultater opp mot hverandre og annen litteratur, i tillegg gis noen egne refleksjoner.

5.1 Metodediskusjon

5.1.1 Forskningsdesign

I denne studien ble det gjennomført ti individuelle intervjuer, da målet var å innhente kunnskap om et tema som det ikke finnes mye forskning på fra før. Ved å benytte individuelle intervjuer som metode ble det innhentet informasjon om informantenes holdninger og erfaringer som var hensiktsmessige for å besvare problemstillingen. Kvalitativ metode er subjektiv noe som gjør at resultatene kan bli påvirket av intervjuers egne meninger og holdninger til problemstillingen. Kvale og Brinkmann (2015) fremhever dette heller som en styrke fremfor svakhet fordi man kan fremme flere nyanser ved temaet som ikke fremkommer ved objektiv tilnærming (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 239). Individuelle intervjuer kan kun si noe om tendenser, da informantene er subjektive. Studiens intervjuer er gjennomført ansikt til ansikt, dette opplevdes som en fordel da intervjuer lettere kan lese kroppsspråk og sjansen for misforståelser reduseres (Thagaard, 2016, s. 98). Kvalitative intervjuer kan få frem nyanser og variasjoner i svarene via tilleggsspørsmål som ikke vil fremkomme i like stor grad ved bruk av en kvantitativ innsamling (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 170). Metoden var lite ressurskrevende i form av økonomiske kostnader (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 207), men den var derimot tidskrevende, der særlig transkriberingen og analyseprosessen tok tid. Til tross for at det er benyttet en intervjuguide under alle intervjuene og denne er fulgt, kan det ha forekommet ulikheter i spørsmål som ble stilt under intervjuene. Dette kan oppfattes som en svakhet i studien, da tilleggsspørsmål ble stilt som en følge av hvilken retning samtalen tok. Man kan heller ikke trekke bastante sluttinger da utvalgets størrelse ikke er så stort i kvalitative intervjuer (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 166).

5.1.2 Utvalg

I denne studien er systematisk utvalg benyttet. I og med at veiledere som er forskere har foreslått aktuelle informanter på bakgrunn av erfaring med forsknings samarbeid grenser denne innsamlingsmetoden til snøballmetoden. Snøballmetoden går ut på å rekruttere én som igjen kjenner flere som kan være aktuelle informanter (Thagaard, 2016, s. 61) Fordelen med denne utvalgsmetoden er at informantene oppfyller inkluderingskriteriene som er satt (Thagaard, 2016, s.60), en ulempe er derimot at man kan få et utvalg bestående av informanter innenfor samme nettverk eller miljø (Thagaard, 2016, s. 62). Dette er ikke tilfelle her da det er veiledere som har foreslått informanter og ikke informanter som har foreslått hverandre. Hvorvidt utvalget i denne studien er representativ for alle forskere i innen ernæring og matteknologi og ansatte i matvareindustrien er det vanskelig å si noe om. I kvalitative intervjuer behøver ikke antall intervjuobjekter være veldig høyt, gode samtaler med 5-10 personer vil kunne gi et godt grunnlag for et datasett (Dalland, 2018, s. 76). På bakgrunn av dette endte utvalget på ti informanter og utvalgets størrelse ga nok informasjon til å starte analysen. Tidsbegrensningen for denne studien hadde også betydning for antall informanter som ble inkludert, og siden kvalitative analyser er både ressurskrevende og tidkrevende, ble utvalgets størrelse vurdert opp mot analytiske mål (Thagaard, 2016, s. 65). I tillegg til faktorene nevnt over ble det også tatt høyde for når metningspunktet var nådd (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 148). Intervjuer opplevde metning etter ti gjennomførte individuelle intervjuer. Begrepet metning kan oppleves noe upresist, og det kan være flere grunner til at ny informasjon ikke fremkom da metningen var nådd. Intervjuer kjennskap til tematikken som studeres kunne ha hatt betydning på innhenting av ny informasjon under intervjuene (Malterud, 2011, s.60). Dette til tross for at intervjuer hadde satt seg godt inn i temaet før studiestart og transkripsjonene inneholdt tilstrekkelig informasjon som belyste problemstillingen og forskningsspørsmålene i studien. Intervjuene ble gjennomført med jevne mellomrom, og transkripsjonen ble gjennomført rett etter hvert intervju. Dette førte til at intervjuer fikk tid til å sette seg inn i, og reflektere over innholdet i hvert enkelt intervju. Studien har innhentet relevant informasjon som kan bidra til en ytterlig forståelse av tematikken og nytenkning (Thagaard, 2016, s.65; Malterud, 2011, s.110). Thagaard (2016) skriver at utvalget ikke bør være større enn at tilstrekkelige analyser kan gjennomføres (Thagaard, 2016, s. 65). Antall deltakere vurderes også opp mot antall kategorier informantene representerer, noen få kategorier kan tilsi et mindre utvalg (Thagaard, 2016, s.

66). Denne studien inkluderte kun to kategorier, forskere og ansatte i matvareindustrien. Informasjonen som er innhentet under intervjuene har skapt resultater som gjenspeiler informantens fortellinger på en tilfredsstillende måte (Malterud, 2011, s.61). Utvalget i denne studien besto kun av kvinner. Tall fra FoU-prosjekter generelt viser at det er flere mannlige forskere enn kvinnelige (NIFU, 2017, s. 55). Innenfor fagfeltet ernæring utdannes det flere kvinner enn menn (Utanning.no (SSB)), og det var derfor forventet en større deltagelse blant kvinnelige informanter. Det var ønskelig å inkludere begge kjønn i denne studien, men en 50/50 fordeling var ikke et kriterium. Invitasjon om å delta ble sendt til 23 kvinner og 7 menn. Kjønnfordelingen innen miljøet gjenspeiler seg i andelen menn og kvinner som ble invitert. I dette tilfellet ble bakgrunnsinformasjon om studien oppgitt og det viste seg og være aktuelt da alle informantene er fagpersoner innen fagfeltet ernæring eller matteknologi. Informantene kan derfor komme med nye perspektiver på problemstillingen, og alle informantene opplevdes som faktaorientert og presise i sine utsagn (Daland, 2018, s. 76). Under gjennomføringen av intervjuene opplevde intervjuer god forståelse og stor interesse rundt temaet fra informantene. Informantens vilje til å oppgi troverdig informasjon har også blitt vurdert som tilstrekkelig på bakgrunn av dette. Det er også nærliggende å tro at informantene har sett et behov for å undersøke disse forskningsspørsmålene, og stiller seg derfor til disposisjon til å bidra med dette. Det er positivt å se informantenes interesse da dette kanskje viser at forskere og ansatte i matvareindustrien er åpne for å gjøre tiltak som bidrar til flere vellykkede forskningssamarbeid i fremtiden. Informantene bruker også samme fagspråk som intervjuer og på bakgrunn av det blir sjansen for misforståelser mindre (Daland, 2018, s. 76). Alle informantene i denne studien hadde erfaring med forskningssamarbeid. Dersom vi hadde inkludert informanter uten erfaring med forskningssamarbeid, ville vi muligens kunne kartlagt andre barrierer for samarbeid i større grad.

5.1.4 Intervjuguide

For å få besvare problemstillingen ble intervjuguiden utviklet i samarbeid med prosjektgruppa for å sikre at innholdet var optimalt for å besvare problemstillingen. Guiden inneholdt så åpne spørsmål som mulig for å gi informanten mulighet til å svare utfyllende uten påvirkning fra intervjuer. Noen spørsmål var likevel mindre åpne for å innhente bakgrunnsinformasjon om informantene. Som for eksempel «antall forskningssamarbeid» og

«når siste forskningssamarbeid fant sted». For å ikke låse seg for mye til guiden underveis var det tilrettelagt for å stille oppfølgings spørsmål under alle intervjuene.

Oppfølgings spørsmål bidro til å få en dypere forståelse av informantenes holdninger og erfaringer rundt problemstillingen. Dersom samtalen omhandlet temaer som ikke var oppført i guiden ble likevel oppfølgings spørsmål stilt i tilfelle relevant informasjon fremkom. Selv med noen endringer av intervjuguiden ble pilotintervjuet inkludert i analysen da det fremkom nyttig informasjon som ble relevant for å besvare oppgavens problemstilling. Det å ha veileder tilstede under pilotgjennomføringen var en trygghet for intervjuer og antas å styrke troverdigheten til studien.

5.1.5 Gjennomføring av pilotintervju og intervjuer

Pilotintervjuet ble kun testet på en forsker Det kunne vært hensiktsmessig å gjennomføre et pilotintervju på en ansatt i industrien også, men det er to grunner til at det kun ble gjennomført en gang. Alle de ansatte i industrien hadde bakgrunn fra ernæring eller matteknologi, noe som gjør at de har nokså lik forståelse vedrørende temaer som en forsker har. I tillegg var intervjuguiden til de ulike informantkategoriene lik, og det ble derfor ikke gjennomført et pilotintervju på øvrige informanter. Samtlige intervju ble tatt opp med båndopptaker etter tillatelse fra informantene. Det er en fordel å benytte båndopptaker da alt som blir sagt blir bevart (Thagaard, 2016, s. 112). Erfaringer fra tidligere forskning viser at informanten bryr seg lite om at samtalen under et intervju blir tatt opp og lagret på en båndopptaker (Thagaard, 2016, s. 112). Dette samsvarer med erfaringene fra denne studien, og informantene opplevdes som trygge og tydelige. I denne studien ble det valgt å ikke ta notater underveis, til fordel for full oppmerksomhet og kontakt med informantene underveis. Ved å ikke ta notater underveis i intervjuet kan eventuell informasjon om informantens kroppsspråk og ansiktsuttrykk gå tapt (Thagaard, 2016, s. 112), ved at intervjuer glemmer hva som ble gjort. Ved å rette sin fulle oppmerksomhet til informanten og ikke ned på et notat opplevde intervjuer likevel å få et inntrykk av informantens fysiske reaksjoner. Intervjuene ble gjennomført der informantene selv ønsket og i de fleste av tilfellene var dette på informantens arbeidsplass. Dette kan ha hatt en påvirkning på informantenes svar, ved at informantene svarer mindre kritisk enn de hadde gjort på et «nøytralt» sted. I følge Jacobsen, 2013 har omgivelsene et intervju blir gjennomført i en påvirkning på innholdet i svarene og kalles «konteksteffekten» (Jacobsen, 2013, s. 92). På

den andre siden er arbeidsplassen et sted hvor informantene oppholder seg til daglig, noe som gjør situasjonen mer naturlig, og derav også mer naturlige svar (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 118). Hvorvidt informantenes svar ble påvirket av «konteksteffekten», er vanskelig å si noe om. I tillegg var det like premisser under gjennomføring alle intervjuene, så alle hadde det samme utgangspunktet. Intervjuer var bevisst på å opptre nøytralt under intervjuet, og unngikk sterke reaksjoner underveis for å skape trygge forutsetninger for et vellykket intervju. Intervjuer opptrådte oppmerksom og svarte bekreftende med nikk og småord som «ja» og «mhm» på informantenes svar. Intervjuer ga informantene tid til å huske og opprettholdt øyekontakt med informantene underveis for å vise sin interesse for svarene som fremkom. Intervjuenes lengde var varierende og en halv time kan regns som litt for kort til å få nok relevant informasjon under ett kvalitativt intervju (Jacobsen, 2013, s. 94). På den andre siden ble alle spørsmålene i intervjuguiden besvart av informantene, også i det korteste intervjuet. Mulig fordi intervjuer har fulgt intervjuguide, samt vært bevisst på hvordan og hvorfor spørsmålene ble stilt. I følge Kvale og Brinkmann (2015) kan intervjuer med kortere lengde likevel være innholdsrike. (Kvale og Brinkmann, 2015, s.192). Masterstudenten har selv gjennomført intervjuene, transkribert intervjuene og drevet gjentakene lesing for å få en god for forståelse og en viss forkunnskap om datasettet. Stort sett ble de samme holdningen og erfaringene til forskningssamarbeid nevnt av informantene.

Både fokusgruppeintervju og spørreskjema kunne blitt benyttet som metode i denne studien. Enten som et alternativ til intervju, men også som supplerende metode dersom det hadde vært resurser til det. Ved gjennomføring av fokusgruppeintervjuer ville seks til ti mennesker vært samlet, med hensikt å belyse så mange synspunkter om temaet som mulig (Kvale og Brinkmann, 2015, s.179). En gruppeleder legger frem temaer som skal diskuteres og legger til rette for at alle får ordet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 179). Dersom et fokusgruppeintervju skulle blitt gjennomført i denne studien kunne gruppene både vært delt etter yrke, men også blandet. Altså industriansatte og forsker samlet. Et fokusgruppeintervju ville i dette tilfellet åpnet opp for interessante og spontane synspunkter fra informantene, men informantene ville mistet sin anonymitet ovenfor hverandre, da alle deltar på samme intervju. Informantenes utsagn kunne også blitt påvirket av hverandre, dersom noen hadde hatt kjennskap til hverandre. Med tanke på at forskningsmiljøet innenfor ernæring og

matteknologi ikke er så stort vil et gruppeintervju muligens ha gjort det vanskeligere for informantene å fortelle åpent om sine holdninger og erfaringer. En annen utfordring som kan oppstå er at noen snakker betydelig mer enn andre, noe som kan føre til at enkelte informanter ikke kommer til ordet og vi mister relevant informasjon (Thagaard, 2016, s. 99). På den andre siden er et fokusgruppeintervju mindre tidskrevende å gjennomføre, da alle er tilstede under samme intervju.

Ved å benytte et spørreskjema kunne man innhentet informasjon om flere aspekter ved samarbeid, som økonomi, og en enda dypere forståelse av forskere og ansatte i matvareindustriens holdninger og erfaringer til forskingssamarbeid. Det fantes ikke noen eksisterende spørreskjemaer vedrørende dette temaet fra før, noe som gjorde det hensiktsmessig og gjennomføre kvalitative intervjuer i denne omgang. Denne kvalitative studien kan derimot danne grunnlaget for å utarbeide et spørreskjema om temaet i fremtiden.

5.1.6 Tematisk analyse

Intervjuene ble kodet og samlet i temaer ved hjelp av analyseprogrammet Nvivo 12. Tematisk analyse regnes som fleksibel, og derfor har masterstudenten valgt å benytte seg av denne analysemetoden (Braun og Clarke, 2006, s. 26). Under utvikling av koder i Nvivo 12 ble intervjuer godt kjent med innholdet i datasettet. Antallet koder ble senere redusert da flere av dem ble sett på som mindre relevante for å besvare studiens problemstilling. Kodene ble samlet i sub- og hovedtemaer av masterstudenten og veiledere. Fordelene med å være flere om å utvikle temaer er at man stiller med ulike perspektiver på innholdet og målet med denne prosessen er å utvikle temaer som fanger holdningene og erfaringene til informantene (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 226). Enkelte sitater fra analysen ble inkludert i resultatdelen for å underbygge funnene. I tillegg til tabellene i Nvivo 12 ble det laget tilsvarende tabeller i Word for å bedre se sammenhengen mellom kodene og passende temaer, dette ga også en mer visuell oversikt over kodene og temaene (se tabell 2). Det er viktig å merke seg at Nvivo 12 ikke utfører selve analysearbeidet, det må gjøres manuelt. Programmet har likevel vært til stor hjelp med å organisere datamaterialet. Masterstudent utviklet ganske spesifikke koder, noe som gjorde det vanskelig å kategorisere dem i sub- og hovedtemaer. Ved å gå tilbake til problemstillingen og forskningsspørsmålene, samt opprette en tabell i Word (Tabell 2) gjorde det lettere å se helheten av det innsamlede

materialet. Fordeler med tematisk analyse er at metoden er fleksibel og man kan sammenlikne ulikheter og likheter mellom de forskjellige intervjuene (Braun og Clarke, 2006, s. 77). I tillegg har man mulighet til å kun inkludere relevant informasjon fra informantene i analysen. Samtidig vil dette gjøre at noen av dataene ikke blir analysert, noe som kan føre til at relevant informasjon faller bort. Det er forskernes vurdering som avgjør om dataene er relevante for problemstillingen eller ikke. Ved bruk av tematisk analyse i denne studien er åpenhet knyttet til det kvalitative ivaretatt, metoden er ikke bundet til en streng oppskrift på kodingen. Da datamaterialet ble gjennomgått kom det frem mange erfaringer med barrierene og ulempene ved forsknings samarbeid. Da analysen ble gjennomført innenfor tematisk analyse, kan det forekomme at resultatene bærer preg av intervjuers tolkninger av det informantene fortalte. Hvordan budskapet er tolket hadde betydning for utviklingen av sub- og hovedtemaene i denne studien. Under intervjuene kom det frem flere erfaringer rundt de negative opplevelsene med samarbeid, enn de positive. Det ville derfor vært hensiktsmessig og stilt flere oppfølgings spørsmål rundt de positive erfaringene. Studien er basert på en induktiv tilnærming. Erfaringene som er tilegnet i denne studien danner grunnlaget for videre forskning (Fiskum, Gulaker og Andersen, 2018, s. 22). Induktiv tilnærming oppleves som utforskende og fordelene med denne tilnærming er at den er egnet til å innhente kunnskap hvor det finnes lite forkunnskaper om temaer. I tillegg har tilnærmingen en åpen struktur i større grad enn ved deduktiv tilnærming, noe som gjorde det enklere og jobbe med analysen.

5.1.7 Validitet og reliabilitet

Validitet sier noe om gyldigheten til studien (Thagaard, 2016, s. 194). Innenfor kvantitative undersøkelser defineres validitet slik; «måler det vi tror vi måler», og i følge denne definisjonen er ikke kvalitative studier valide (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 232). Derimot omhandler validitet i kvalitative tilnærming om i hvilken grad en metode undersøker det den er ment for å undersøke (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 276). Reliabilitet omhandler forskningens pålitelighet, hvor vidt man kan stole på funnene eller ikke (Kvale og Brinkmann, 2015, s.276). Reliabiliteten styrkes ved at forskeren må stille seg kritisk til sine egne funn (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 279).

Det skal tas høyde for om informanten har forstått spørsmålet rett, om intervjuer har formulert spørsmålet riktig eller tolket svaret korrekt. For å styrke validiteten til studien blir studiens funn sammenliknet med andre studier. Det har i tillegg blitt gjort tiltak som å være oppmerksom under gjennomføringen av intervjuene inkludert et grundig forarbeid for å gjøre oppgaven så valid og pålitelig som mulig. Systematisk litteratursøk på relevant litteratur i forkant av innsamlingen har gitt intervjuer viktig innsikt i tematikken. Dette anses som positivt for studiens gyldighet da feil på bakgrunn av uvitenhet reduseres (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 277).

Ved å transkribere hvert intervju direkte etter gjennomføringen husker intervjueren intervjusituasjonen, kroppsspråk, og hva informantene faktisk mente godt, noe som vil styrke reliabiliteten på resultatene. I tillegg ble risiko for å blande intervjuene ble redusert. Erfaringer fra hvert intervju ble tatt med videre til gjennomføring av neste intervju. På bakgrunn av dette kan det diskuteres om det det siste intervjuet er mer til å stole på enn det første, og det er det kanskje til en viss grad, men intervjueren har gjennom alle intervjuene inkludert de nødvendige spørsmålene for å besvare problemstillingen. Teknisk sett ville det vært ideelt dersom to personer transkriberte hvert intervju for så å sammenlikne disse to transkripsjonene (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 211). På denne måten kunne antall like ord blitt talt opp og sikret at lydfilen var riktig tolket, noe som ville styrket kvaliteten. Dette lot seg ikke gjennomføre da det ikke var nok ressurser til det. Intervjuer har derimot hørt igjennom lydfilen en andre gang med transkripsjonen foran seg for å luke ut eventuelle feilsiteringer. I tillegg til intervjuer har tre veiledere med erfaring innen forskning lest gjennom alle de transkriberte intervjuene for en ytterligere kvalitetssikring. For å ivareta reliabiliteten til transkripsjonen ble alle intervjuene skrevet ordrett og så detaljert som mulig. Gjentakelser, pauseord og lyder som «eh» og «hm» har blitt inkludert for å ivareta innholdet fra intervjuene.

Under intervjuene ble båndopptaker benyttet for å unngå feilsiteringer som kan påvirke validiteten og for å sikre relevant informasjon som ble oppgitt av informantene. Med unntak av ett intervju som ble holdt i et kafeområde ble alle gjennomført i stille rom uten forstyrrelser. Kvaliteten på alle lydfilene preges av miljøet intervjuene ble gjennomført i. Opptakene er tydelige, noe som gjorde det uproblematisk og transkribere innholdet.

I analyseprosessen har masterstudenten satt seg godt inn i materialet og stilt seg kritisk til sine funn for å sikre validiteten (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 277). Alle resultater er tolket med åpenhet for å unngå at resultatene har blitt påvirket av forskers egne tanker. Likevel kan man ikke utelukke at masterstudentens forståelse har hatt innvirkning for tolkningen og analysen av dataene. Et tiltak for å øke validiteten og reliabiliteten betraktelig er å benytte flere innsamlingsmetoder. I dette tilfellet kunne dette vært fokusgruppeintervju og/eller spørreskjema, i tillegg til individuelle intervjuer (Jacobsen, 2013, s. 159). Dette var vanskelig å gjennomføre på grunnlag av ressurser som tidsbegrensing på oppgaven. Dersom en annen forsker hadde gjennomført samme studie ville kanskje andre elementer blitt inkludert.

5.1.8 Generaliserbarhet

Generalisering har sine begrensinger og omhandler i hvilken grad funnene kan gjøres gjellende i andre situasjoner (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2016, s. 235). Utvalget i denne kvalitative studien, kan sette en begrensing for generaliseringen (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 289). Kvantitative metoder er å foretrekke dersom formålet med studien er å generalisere et utvalg til en større populasjon (Kvale og Brinkmann, 2015, s.289). Man kan også stille seg spørrende til om svarene som er innhentet samsvarer med hva andre forskere og ansatte i industrien ville svart. Dermed er det vanskelig å si noe om hvorvidt dette er representativt for en større gruppe eller andre forskere og ansatte i matvareindustrien. På den andre siden er ikke hovedhensikten med denne studien å generalisere funnene til en større gruppe, men heller å forstå holdninger og erfaringer informantene har til temaet forskningssamarbeid. Resultatene i denne studien er derimot kontekstavhengige og sier noe om informantenes holdninger og erfaringer, her og nå. I tematisk analyse blir kun data som anses å være relevant av masterstudent inkludert i analysen. Dersom studien skal reproduseres vil andre resultater kunne forekomme på bakgrunn av hva forskeren har valgt å inkludere i analysen. Hvorvidt funnene kan overføres til andre land avhenger blant annet av landets retningslinjer til forskningssamarbeid. Verden over blir Vancouverreglene anvendt av over 500 tidsskrifter (De nasjonale forskningsetiske komiteer, 2017). Dette tilsier at funnene muligens kan overføres til land som følger disse retningslinjene.

5.2 Resultatdiskusjon

5.2.1 Oppsummering av resultater

Hovedfunnene fra denne studien viser at både forskere og ansatte i matvareindustrien har positive holdninger til og erfaringer med, forskningssamarbeid. Informantene tok opp ulike opplevelser med samarbeid, men i alle intervjuene ble stort sett de samme faktorene for et vellykket, og et mindre vellykket forskningssamarbeid nevnt.

Samarbeidene oppleves generelt som verdifulle, men etiske og juridiske spørsmål, særlig knyttet til eierskap og retningslinjer for publisering kan oppstå. De fleste påpeker også betydningen av en god samarbeidsavtale, men opplever samtidig vanskeligheter med utforming og å etterfølge avtalen. Fagkompetanse hos industripartner, tillit og åpenhet trekkes frem som viktige faktorer for et vellykket samarbeid av begge parter.

5.2.2 Tillit

Tillit mellom partene blir trukket frem som en viktig faktor for et godt samarbeid av flere av informantene. Mange nevnte at tillit er tilstede fordi miljøet er lite, og relasjoner og bekjentskap fører til tillit. Med dette som grunnlag kan det se ut som at tillit i stor grad kan knyttes opp mot relasjonen mellom partene. At partene kjenner hverandre fra tidligere samarbeid er en faktor som kan påvirke relasjonen og tilliten mellom dem. Ernæringsmiljøet i Norge er lite noe som kan øke sjansen for å samarbeide med samme personer flere ganger og dermed har partene en relasjon fra tidligere som muligens fører til mer tillit til hverandre. Dersom man også har samme fagbakgrunn kan det ha innvirkning på forståelsen partene har til hverandre og temaet som forskes på. Andre sa at tillit opparbeides over tid ved å være åpne og ærlige rundt forskningen. Tilliten befolkningen og journalister har til forskningssamarbeid er et annet tema som en av informantene trekker frem. En informant hadde erfart at journalister og befolkningen ikke hadde tillit til forskningen kun på bakgrunn av at det var et forskningssamarbeid med industrien. I en undersøkelse som ble gjennomført i 2017 av NFR kom det frem at nordmenn har lav tillit til forskning som er gjennomført som et samarbeid med industrien (Ørstavik, 2017, s. 2). En av informantene legger frem et forslag om å inkludere offentlige departementer eller myndighetene i forskningssamarbeid mellom akademia og industri, med en forventning om at dette vil skape mer tillit til samarbeid blant befolkningen. Dette kunne foregått ved at myndighetene sto ansvarlig for forskningsrapporten som en tredje part, men med en viss risiko for at byråkratiet ville tatt

overhånd. Inkludering av en tredjepart nevnes også som et av 12 prinsipper som skal gjøre forskningssamarbeid mer gjennomførbart ifølge Rowe et al, 2013 (Rowe et al, 2013, s. 689). Et annen prinsipp som samme studie legger frem er at deltakerne i et forskningssamarbeid skal ha en avklaring av roller og ansvar for å oppnå gjensidig tillit (Rowe et al, 2013, s. 689). Det ville vært interessant å undersøkt om Krinsky og Robertsons forslag om å blinde finansieringskilden hadde bidratt til økt troverdighet til resultatene (Forskningsetisk komite, 2014, s. 12). En betydelig svakhet ved denne løsning er at det fremdeles er økonomi som styrer hva som skal forskes på. Det ville også vært interessant å gjennomført en studie for å kartlegge befolkningens holdninger til forskningssamarbeid med industrien og deres troverdighet til forskere som inngår denne typen forskningssamarbeid.

5.2.3 utfordringer og forståelse av samarbeidskontrakten

Alle informantene hadde erfaring med samarbeidsavtaler, og alle brukte avtaler uavhengig av prosjektets størrelse. Dette samsvarer med kriteriene til NFR om at alle samarbeidsprosjekter skal inngå avtaler før studiestart (NFR, 7.02.19). En rapport som ble publisert av United States Agency for International Development (USAID) i 2011 om design i offentlig-privat samarbeid, pekte på at samarbeid som involverte større investeringer har strengere kontrakter (USAID, 2011. s.1). Informantene i studien hadde en felles enighet om viktigheten av en god samarbeidsavtale. Denne studiens funn indikerer at gode samarbeidsavtaler som er skrevet i samarbeid med jurister, opplevdes som svært viktig i prosjekter mellom forskningsinstitusjoner og industri. Det er positivt for fremtidige forskningssamarbeid at informantene ga uttrykk for viktigheten av gode avtaler, men dersom denne prosessen skal bli helt optimal er det ting som bør diskuteres. Flere av informantene uttrykte behov for at jurister bidrar utformingen av avtalene fordi innholdet opplevdes som uforståelig. Rowe et al. (2013) viser også til i sine funn at kontraktbestemmelser kan være en utfordring i samarbeidsprosjekter og at samarbeidsavtaler kan være ødeleggende fremfor tillitsskapende da begge parter ønsker å få frem sine rettigheter i avtalen (Rowe et al, 2013, s. 687). Når en jurist overtar arbeidet med kontrakten og en deltaker i et forskningssamarbeid fraskriver seg ansvaret rundt avtaleutvikling er det naturlig å tro at vedkommende får mindre eierskap til innholdet og essensen i avtalen blir vanskeligere å forstå. Dette vil potensielt føre til flere misforståelser underveis dersom deltakende parter ikke har forståelse for innholdet i kontrakten og hvilken betydning det har for samarbeidet.

På den andre siden kan man tenke at dette ikke har så stor betydning så lenge det eksisterer en kontrakt. Fordelen med å inkludere en jurist i prosessen er at institusjonen og industrien er trygge på at alle viktige elementer blir ivaretatt og at formalitetene opprettholdes. Denne studiens funn tyder på dette, særlig forskere uttrykte at det å ha en kontrakt er en trygghet. Det kan tenkes at informantene opplevde denne tryggheten fordi de stoler mer på lovverket enn på sin samarbeidspartner, dette til tross for at samtlige oppga at tillit er til stede mellom partene. Resultatene tyder på at partene har tillit til jusen, uten å ta høyde for hva kontrakten faktisk beskytter dem mot. I et forskingssamarbeid bør det tas høyde for hvilken trygghet en samarbeidskontrakt skaper. Viktigheten av å ha en juridisk god avtale bør vurderes opp mot en avtale som skaper en reel trygghet og forståelse også blant deltakerne i et forskingssamarbeid.

Det kom også frem i denne studien at informantene opplevde utvikling av samarbeidsavtalene som tidkrevende og noen forskere hadde erfart at industrien ikke tenker like langsiktig som dem. Disse funnene samsvarer med Rowe, et al. (2013), der det kom frem at offentlige og private aktører hadde ulikt perspektiv på tidshorizonten i et samarbeid (Rowe et al, 2013, s. 688). Det er naturlig at utvikling av samarbeidsavtaler tar tid da viktige elementer skal på plass før studiestart, likevel kan denne prosessen skape unødvendige uenigheter mellom partene og allerede eksisterende maler på samarbeidsavtaler kan for eksempel benyttes for å gjøre prosessen mer tidseffektiv, forutsatt at malen imøtekommer partenes legitime interesser i prosjektet.

5.2.4 Interessekonflikter

Det var lite snakk om interessekonflikter under intervjuene i denne studien. Grunnen til dette er noe uklar på bakgrunn av at det i tidlige studier kommer frem at interessekonflikter er en mulig utfordring i samarbeid (Hernandez-Aguado og Zaragoza, 2016 s. 1). Hernandez-Aguado et al. (2016) har gjort en metaanalyse av artikler som omhandler forskingssamarbeid mellom offentlig og privat sektor. Resultatene viste at av 46 analyserte artikler ble det funnet konflikter i 26 artikler (Hernandez-Aguado og Zaragoza, 2016 s. 3). I en artikkel skrevet av Tønnesen (2019) kommer det frem at åpenhet om finansiering og interessekonflikter er avgjørende for troverdig forskning og at universiteter og høyskoler må bli flinkere til å oppgi eventuelle interessekonflikter i forskningsartiklene sine (Tønnesen, 2019). Eventuelle interessekonflikter kan reduseres ved å inkludere flere industripartnere i

samme prosjekt (Rowe et al., 2019). Dette vil redusere innflytelsen fra hver av medlemmene (Rowe et al., 2019). Grunnen til at informanten ikke snakket så mye om interessekonflikter kan være fordi ingen av spørsmålene i intervjuguiden gikk direkte på dette, men heller generelt om etiske og juridiske spørsmål ved et samarbeid.

Informantene presiserte at industriens bidrag i forskningssamarbeid enten er i form av økonomisk støtte eller at de bidrar med produkter, som for eksempel i intervensjonsstudier. Industrien er dermed ikke involvert i innhenting av data eller analyser av resultatene, og at det er forskerne som har det faglige ansvaret. Samtidig kom det frem i denne studien at forskere som er ansatt i industrien sitter på mye kunnskap om ernæring og matteknologi som ikke blir benyttet fordi det vil bli sett på som negativt eller som en eventuell interessekonflikt dersom industrien er en aktiv part i selve forskningen.

5.2.5 Viktigheten av relevant kompetanse hos industripartner

I tillegg til at flere av informantene var tydelige på at tillit til hverandre er helt avgjørende for å få til et godt samarbeid, var de også enige om at et samarbeid fungerer best dersom partene forstår hverandre faglig, og når industrien kan stille med forsknings og/eller ernæringsfaglig kompetanse. Til tross for at nesten alle forskerne i denne studien uttrykte et ønske om forskningskompetanse i industrien, hadde flere av industripartneren opplevd negative holdninger til å jobbe i industrien, fra kollegaer i fagmiljøer. I en rapport som er publisert av NIFU kommer det frem at av femten deltakende matvareindustrier har omlag halvparten av bedriftene forskerkompetanse internt (Pedersen, 2009). Viktigheten av forsknings- og eller ernæringskompetanse i industrien ble presisert av både forskere og ansatte i matvareindustrien. I studien til Peders et al. (2009) kommer det også frem at det er stor variasjon i hvor mye de ulike bedriftene har av forskningskompetanse (Pedersen, 2009). Denne studiens funn viser også stor variasjon i satsning på FoU. Noen bedrifter har egne FoU-avdelinger og bevilger 10% av resursene sine til FoU, mens andre har kun en eller to ansatte innenfor FoU. Økt satsning på forskningssamarbeid kan bidra til langsiktig kompetansebygging innad i industrien og også økt omsetning slik som en av representantene fra industrien fortalte, der hele 35% av omsetningen til denne bedriften kunne tilskrives forskningssamarbeid. NFR har utviklet «kunnskapstriangelet» som viser at samspillet mellom forskning, utvikling og innovasjon er viktig for å utvikle og for å anvende kunnskap (NFR, 2014, s. 3). Det er nærliggende å anta at små bedrifter har lite satsning på

FoU, mens større bedrifter satser mer og at dette kan forklares med deres økonomiske resurser.

I dette prosjektet hadde alle informantene fra matvareindustrien ernæringsbakgrunn og også erfaring med forskningssamarbeid. Det hadde vært interessant å undersøkt tilsvarende problemstilling blant informanter med en annen fagbakgrunn og uten forsknings- eller ernæringskompetanse. Om disse hadde sett viktigheten av den type kunnskap i like stor grad som informantene i denne studien ville vært interessant å se på.

5.2.6 Etske og juridiske spørsmål

Flere av informantene uttrykte usikkerhet knyttet til hva spørsmålet om juridiske og etiske spørsmål innebar. Informantene spurte om spørsmålene kunne gjentas og om etiske eller juridiske spørsmål kunne eksemplifiseres. Dette kan tyde på at informantene ikke har en klar forståelse for begrepene «etiske» og «juridiske» spørsmål knyttet til forskningsarbeid. Dette harmonerer med en rapport som ble gjort av «De forskningsetiske komiteene» i 2018, som viser at bare halvparten av forskerne i Norge er godt kjent med det etiske regelverket (Hellbrekke, Drivdal, Ingjerd, Rekdal, Skamstad, Torp og Kaiser, 2018). Under intervjuene ble det ikke gitt noe informasjon eller definisjon av begrepene «etisk» eller «juridisk», noe som kan forklare usikkerheten informantene uttrykte rundt begrepene. «Medforfatterskap», «eierskap» og «kontraktsbrudd» ble derimot oppgitt som eksempler på «etiske» og «juridiske spørsmål» dersom informanten spurte om dette. Dette kan føre til at andre etiske eller juridiske spørsmål som informantene har opplevd ikke kom frem under intervjuene. Om uklarheten rundt begrepene har en sammenheng med vanskelighetene med å forstå jussen i samarbeidskontraktene er vanskelig å si noe om da det er lite tidligere forskning å sammenlikne antagelsene med.

5.2.7 Eierskap

Dersom noe annet ikke blir avtalt for det enkelt forskningssamarbeid, innebærer dagens regler at kunnskap som en part går inn med i et samarbeidsprosjekt, eies av denne parten, mens kunnskap som man får ut av forskningssamarbeidet, eies i fellesskap av de som brakte kunnskapen frem eller deres arbeidsgiver (Irgens-Jensen, H, 2018, s. 4). I denne studien oppgav informanten ulik praksis med tanke på eierskap. Noen av informantene, fra både

forskningsinstitusjoner og fra industrien, oppgav at eierskapet lå hos forskningsinstitusjonen. Dette var noe overraskende og det er vanskelig å forklare hva som er årsaken til dette. Det er nærliggende å tro at industrien inngår et samarbeid for å utvikle et produkt det kan tjenes penger på. Nedenfor følger noen antakelser om hva årsaken til den angitte rettighetsfordelingen kan være, men de er usikre. Selv etter systematiske søk i ulike søkemotorer har det ikke vært mulig å innhente litteratur som underbygger antakelsene. Det kan skyldes at mange oppfatter dette som et vanskelig tema å forske på, og det har i liten grad blitt utviklet en god vitenskapelig terminologi til å beskrive denne virkeligheten.

Det må tas forbehold om at ordet eierskap opplevdes som uklart blant informantene. En forklaring på svarene kan være at i hvert fall noen av informantene ikke så koblingen mellom det å ha eierskap til resultatene og muligheten til å tjene penger på forskningen.

På lik linje som begrepene «etisk» og «juridisk» ble heller ikke «eierskap» definert eller forklart under gjennomføring av intervjuene. Informantene ble stilt åpne spørsmål uten å definere hva som legges i begrepene. Den intuitive opplevelsen og informantenes egen definisjon av begrepene har kommet frem her. Dersom definisjoner hadde blitt presentert på forhånd, kunne det resultere i mindre utfyllende svar fordi informantene ikke helt hadde snakket like fritt rundt begrepene. Dersom usikkerheten rundt begrepene er stor, burde bevisstheten om rettighetsspørsmål økes blant ansatte i denne sektoren.

Samtidig oppga to informanter fra matvareindustrien i denne studien at industrien hadde vanskeligheter med å utvikle produkter da de ikke hadde eierskap til resultatene. Det indikerer at de har forstått den økonomiske realitet i det å ha eierskap, og at krav om eierskap fra forskningsinstitusjonene oppleves som et hinder for produktutvikling.

I situasjoner der forskerne sier de sitter på eierskapet, kan det handle om at forskerne vil skjerme om sin akademiske frihet. Det kan også hende at eierskap for forskningsinstitusjonen anses nødvendig for å sikre tillit fra befolkningen og andre forskere til forskningen. Men det kan også være at forskningsinstitusjonene har krevd å ha eierskap til patenter osv. for å få økonomisk avkastning av forskningssamarbeidene. Det kan kanskje særlig administrasjonen ved forskningsinstitusjonene være opptatt av. Dette burde det forskes mer på. Også deltakere fra forskningsinstitusjonenes administrasjon bør intervjues,

og et representativt utvalg av kontrakter analyseres. I den foreliggende studien var det ikke ressurser til det. Det som fremkom i herværende studie, var imidlertid at forskerne selv nevnte muligheten for ny kunnskap som motivasjon for å gå inn i forskningssamarbeid, ikke muligheten til gevinst for seg selv eller institusjonen. Det kan tyde på at bestemmelser om eierskap til resultatene ikke vil være viktige for forskernes motivasjon, så lenge kontraktene sikrer dem rett til å fritt å publisere dem.

I 2018 kom det nye personvernlovgivning for hele EU og EØS (Datatilsynet, 2019, 1.ansn.). I dag er verdien av data og GDPR ansett å være mer verdifull en tidligere, og det nye regelverket bidrar til dette (Datatilsynet, 2018, s. 16). Det nye regelverket innebærer strengere krav til personvern og verdien av denne type data vil kunne være verdifull for forskningsinstitusjoner. Det kan derfor tenkes at forskerne i et forskningssamarbeid selv ønsker eierskap til resultater på grunnlag av dette. Det kan også ha motsatt virkning, ved at en forskingsinstitusjon eller en bedrift ikke ønsker eierskap til resultater da dette medfører et større ansvar over personopplysninger.

I resultatene kom det frem at kun en av informantene som representerer matvareindustrien oppga at eierskapet lå hos dem. En grunn til at industrien ble oppgitt som eier av funnene, kan være at institusjonene er avhengig av industrien av økonomiske grunner, slik som Marks (2013) legger frem i sin studie (Marks, 2013, s. 3), eller på grunn av at kommersiell vinning gjennom produktutvikling. Produktutvikling ble trukket frem som en motivasjon for matvareindustrien til samarbeidet.

Vedkommende som svarte at matvareindustrien eide resultatene, hadde muligens mest erfaring med oppdragsforskning. Informanten fortalte at bedriften hadde eierskap til dataene og resultatene fordi forskerne gjorde en jobb for matvareindustrien. Dette kan tyde på at forskjellen mellom oppdragsforskning og forskningssamarbeid ikke har blitt helt avklart i intervjuet. Som det fremgår av definisjonslisten, er «forskningssamarbeid» forstått så vidt at det også omfatter samarbeid med utvikling av et produkt som formål, og det vil ofte kunne ligge nær hva mange definerer som «oppdragsforskning». I Forskningsetiske komiteer fremheves fire elementer i definisjonen av oppdragsforskning; «1) det er forskning som i hovedsak er finansiert av oppdragsgiver som eksterne finansieringskilder, 2) Oppdragsgiver

bestemmer prosjektets tema og problemstillinger, men ikke øvrig faglig opplegg og metode, 3) Resultatene forventes å gi nytte for oppdragsgiveren selv eller andre brukergrupper spesifisert av oppdragsgiveren og 4) Oppdragsgiveren får overført visse brukerrettigheter til forskningsresultatene etter avsluttet prosjekt» (Forskningsetisk komite, 2003, s. 5). FHI definerer oppdragsforskning som «Forskningsprosjekter en forskningsinstitusjon utfører mot betaling fra private oppdragsgivere der det foreligger et krav om motytelse» (FHI, 2018, s. 7).

En forsker forteller at det er ulik praksis og visse krav som skal oppfylles for å være medforfatter på en forskningsartikkel. I både oppdrags- eller samarbeidsforskning er det gitte kriterier som må oppfylles for å være medforfatter. Ifølge Vancouver-reglene skal visse krav være oppfylt for å være medforfatter uavhengig av hvilket fagfelt det forskes på (ICMJE, 2019). Få av informantene fra matvareindustrien oppga at de hadde erfaring med å være medforfatter på forskningsartikler. I forskningsprosjekter der det er industrien som søker støtte fra forskningsrådet, må bedriften ofte bidra med opptil 50% av budsjettet. Dette betyr også at det ofte er flere industripartnere med på samme prosjekt. Økonomisk bidrag inn i et forskningssamarbeid kvalifiserer ikke til medforfatterskap (ICMJE, 2019). Dersom bidraget fra industrien kun er økonomiske ressurser, er dette en naturlig grunn til at få ansatte i matvareindustrien hadde erfaring med å være medforfatter. Det fremkom inne noe i studien som indikerer at Vancouverreglene ikke blir overholdt.

Som nevnt fremhevet forskerne i denne studien fremhevet ny samfunnsnyttig kunnskap som en positiv effekt av forskningssamarbeidet, og ønsket om å utvikle slik kunnskap motiverte dem til samarbeid. Ingen av forskerne nevnte økonomisk gevinst, verken som en positiv effekt av samarbeidet eller som motivasjon for å inngå i et samarbeid. Dersom disse oppfatningen skulle være representative, kan dette tilsi at forskningsinstitusjonene bør akseptere at industripartneren får eierskap til IPR i større grad enn de gjør i dag. Dette med bakgrunn i at forskerens motivasjon for å bli med i forskningssamarbeid og ønske om å fremskaffe ny kunnskap bør være utslagsgivende med tanke på eierskap. På grunnlag av denne studien bør det kommuniseres ut at forskningssamarbeid er viktig for akademia, men ikke på grunnlag av økonomisk vinning, heller kunnskapsutvikling. På den andre siden viser Parker et al. (2019) til at offentlige aktører skal være kritiske til å samarbeide med matvareindustrier som er konkurransedrevet. Parker et al. (2019) sine funn viste at

forskingssamarbeidene mellom industri og offentlige aktører som ble gjennomgått var av redusert kvalitet (Parker et al., 2019, s. 7).

5.2.8 Holdninger til forskere som er ansatte i matvareindustrien

De negative holdningene som «kjøpt og betalt av industrien» og at «forskningen ikke er troverdig» gjør det vanskelig for industrien og bidra med relevant kunnskap inn i et forskningssamarbeid. Dersom en forsker som er ansatt i matvareindustrien bidrar i forskningen blir det sett på som å blande kortene. Det finnes indikasjoner på at man innenfor teknologiske elektronikkelskaper har mindre forekomst av den «kjøpt og betalt»-mentaliteten hos forskere som samarbeider med industri (Valvert og Patel, 2003. s. 95). Valvert og Patel (2003) viser til at det er flere gode samarbeid mellom elektronikkindustrien og forskere (Valvert og Patel, 2003. s. 95). Teknologiselskap innen elektronikk tjener også penger på produkter som er et resultat av forskningssamarbeid. En grunn til at noen ansatte i matvareindustrien opplever det som vanskelig å samarbeide med forskere innen mat, helse og ernæring kan være det etiske aspektet rundt forskningen. Denne type forskning er avhengig av deltakelse fra enkeltpersoner og deres helse. Det er vanskelig å se noen juridisk grunn til denne forskjellen mellom forskermiljøene. Kultur og tradisjoner kan spille en rolle her, da er noe grunn til å tro at det er like kriteriene til åpenhet rundt forskning i begge industriene.

Ut fra resultatene i denne studien kan det kan se ut til at kompetansen som er i industrien ikke er like anerkjent som kompetansen som finnes i forskningsmiljøene da fagpersoner i bedriftene ikke deltar like mye i forskningen. Forskeren i denne studien fortalte at de lærer mye av industrien under et forskningsarbeid. Industri sitter med mye kompetanse rundt forbrukerinnsett, matteknologi og råvarekunnskap. På bakgrunn av dette vil det være hensiktsmessig og inkludere industripartneren inn i forskningen som en likeverdig part.

Resultatene i denne studien viser at forskerne setter pris på forskningskompetanse hos industrien og det var vanskeligere å gjennomføre vellykkede forskningssamarbeid dersom forskningskompetansen hos industriene blir redusert. Økt forskningskompetanse i Norsk næringsliv vil kunne skapt et tettere samspill mellom industri og forskere (St.meld. nr. 30 (2008-2009), 2008). Dersom forskningskompetanse blir nedprioritert i bedrifter, mister de

betydelig kunnskap og ifølge kunnskapsdepartementet bidrar forskningskompetanse i næringslivet til økt forskningsinvestering og skaper et godt samspill mellom næringsliv og universiteter (St.meld. nr. 30 (2008-2009), 2008).

6.0 Konklusjon

I denne studiens funn viser at erfaringene med forskning-industri samarbeid var overordnet positive blant både forskere og industriansatte. Kunnskapsutvikling ble trukket frem som en viktig motivasjon for samarbeid, og de aktuelle forskningsspørsmålene ble oppfattet som relevante og virkelighetsnære. Forskerne hadde ikke støtt på problemer knyttet til publisering av forskningsresultatene. Betydningen av gode samarbeidsavtaler, gjensidig tillit og at industripartnerne har kompetanse innen ernæring, helse og/eller forskning ble trukket frem som viktige suksessfaktorer. Deltagerne påpekte viktigheten av en samarbeidsavtale med tydelig rollefordeling, men at utarbeidelsen av en samarbeidsavtale var utfordrende. Informantene var noe usikre på betydningen av spørsmål om rettigheter og eierskap til forskningsdata og forskningsresultater. Forskere og representanter fra matvareindustrien bør derfor ha et tettere samarbeid med jurister med kompetanse i rettsområdet og forståelse for hensikten med forskningssamarbeidet, ved utarbeidelse av samarbeidsavtalen. For fremtidig samarbeid, som igjen vil kunne bidra med nye produkter og bedre folkehelse, er det viktig at FoU avdelingene i industrien opprettholdes og/eller styrkes.

Det er viktig å se på all forskning med et kritisk syn, men forskningssamarbeid er en unik mulighet til å samarbeide på tvers av sektorer og å utvikle ny verdifull kunnskap. I tillegg må man stole på forskerens integritet og deres ord om at *«kunnskapsutvikling er min største motivasjon»*.

7.0 Videre forskning

I denne studien var det et bevisst valg å kun inkludere informanter med ernærings- og/eller forskerbakgrunn som hadde erfaring med å delta i forskningssamarbeid. Det ville vært interessant å inkludert andre yrkesgrupper i industrien uten forskningsbakgrunn og forskere som aldri har hatt samarbeid før og undersøkt deres holdninger og erfaringer og eventuelle barrierer for å inngå et forskningssamarbeid.

Utvikling av et spørreskjema med en kvantitativ tilnærming som inkluderer mer detaljerte spørsmål om etiske og juridiske aspekter og om økonomi kan være aktuelt for videre forskning på temaet. Man vil da kunne få flere respondenter og forskningen blir mer generaliserbar. Intervjuene som er gjort i denne masteroppgaven vil kunne være grunnlag for å utarbeide et spørreskjema. Ved gjennomføring av denne studien har det ikke vært nok tid eller ressurser til å gjøre andre innsamlingsmetoder utover intervjuene, men dersom tid og ressurser ikke hadde vært et tema kunne fokusgruppeintervju og en kvantitativ metode blitt benyttet i tillegg til de kvalitative intervjuene.

8.0 Litterateur

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa.

Bruse, K., A, Waxman. Public-private health partnerships: a strategy for WHO. Hentet fra: [https://www.who.int/bulletin/archives/79\(8\)748.pdf](https://www.who.int/bulletin/archives/79(8)748.pdf)

Calvert, J & Patel, P. 2003. University-industry research collaborations in the UK: bibliometric trends. *Science and Public Policy*.

Dalland, O. (2018). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg.). Oslo: Gyldengal akademisk.

Datatilsynet. (2019, 21. August). Hva er nytt med personvernforordningen? Hentet fra: <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/lover-og-regler/hva-er-nytt/>

Datatilsynet, 2018. Datatilsynets strategi 2018-2020. Hentet fra: https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/dokumenter-pdf/er-skjema-ol/om-datatilsynet/planer-strategier/datatilsynet_strategi.pdf

Defining the Role of Authors and Contributors. International committee of Medical Journals. Hentet fra: http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html?fbclid=IwAR2llcLh_EtrbtobgL4zkW36DPScZSydItCK7MKJTgTx09FmAo75H4kc0

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi*. ISBN: 978-82-7682-073-7. Hentet fra https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60124_fek_retningslinjer_nent_digital.pdf

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2017). *Vancouveranbefalingene*. Hentet fra <https://www.etikkom.no/FBIB/Praktisk/Lover-og-retningslinjer/Vancouverreglene/>

De nasjonale forskningsetiske komiteer. (2010). Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag. ISBN: 978-82-7682-058-4.

Engeset, D., Torheim, L. E. Og Øverby, N. C. (2019). Samfunnsnæring. (1.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Fiskum, A. T., Gulaker, D., og Andersen, H. P. (2018). *Den engasjerte eleven. Undrende, utforskende og aktiviserende undervisning i skolen* (2.utg.). Cappelen Damm Akademiske.

FN-sambandet. (28.januar.2020). FNs bærekraftsmål. Hentet fra <https://www.fn.no/Om/FN/FNs-baerekraftsmaal>

Folkehelseinstituttet. (Red.). (2017). Sykdomsbyrde i Norge 2015, Resultater fra GBD, Injuries, and Risk Factors Study 2015.

Folkehelseinstituttet. (2018). Samarbeid og samhandling med private aktører. Hentet fra: https://www.fhi.no/contentassets/d2aa0ebc4ed94c34a8aa86e9cc4a7bab/retningslijer-for-samarbeid-og-samhandling-med-private-aktorer_ad-ko-re-002.pdf

Forskningsetiske komite (2014, 10. Juni.). Frykter forvridd forskning. Forskningsetikk 2/2014. Hentet fra: <https://www.etikkom.no/Aktuelt/Fagbladet/Forskningsetikk/arkiv/2014/2014-2/Frykter-forvridd-forskning/>

Forskningsrådet. *Nærings-ph.d. doktorgradprosjekt i bedrift*. (3. November. 2019). Hentet 4.mai.2019 fra <https://www.forskningsradet.no/nar-du-har-fatt-finansiering/samarbeidsavtaler/prosjekter-med-samarbeidsavtaler/>

Forskningsrådet. (Red.). (2014-2018). *Forskning og utvikling (FoU) ved høyskolene Forskningsrådets policy for 2014 – 2018*. Hentet fra: <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/1253996513180.pdf>

Forskningsrådet. (Red.). (2003). Oppdragsforskning. Åpenhet, kvilaitet, etterrettelighet.

Publikasjonsnummer 4/2003. Oslo. Hentet fra:

<https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/oppdragsforskning-2003.pdf>

Forskningsrådet. (2003). Prinsipper for Norges forskningsråds rettighetspolitikk. 17.06.08.

Hentet fra:

<https://www.forskningsradet.no/contentassets/246f037e9ba442ea9f3df1ad64edc31/intellectual-property-rights-forskningsradet>

Forskningsrådet. (2019). Prosjekter som skal ha samarbeidsavtaler. 7.02.19. Hentet fra:

<https://www.forskningsradet.no/nar-du-har-fatt-finansiering/samarbeidsavtaler/prosjekter-med-samarbeidsavtaler/Download/>

Forskningsrådet. (2020). Årsrapport 2019. Felles kunnskapsbasert innsats for forskning og innovasjon. Oslo. Hentet fra:

https://www.forskningsradet.no/contentassets/ea67da73b45446b698ca8ac3ab5c19b/nfr_arsrapport-2019.pdf

Forskningsrådet (2010). Generelle vilkår for FoU-prosjekter. Hentet fra:

<https://www.forskningsradet.no/contentassets/04801eac98844a7aa05976cd3365433/gv2011bokm-l.pdf>

Hellbrekke, J., Drivdal, L., Rekdal, B, O., Samstad, H., Torp, S, I og Kaiser, M. (Red.). (2018)

Etikk og integritet i forskning – resultater fra en landsomfattende undersøkelse.

(Første delrapport fra arbeidsgruppen i forskningsprosjektet RINO). Hentet fra:

<https://www.etikkom.no/contentassets/4d637b26fc054f6aa91ac7bbb60ebb92/rino-delrapport-1-2018.pdf>

Hernandez-Aguado, I og Zaragoza. G. A. (2016). Support of public-private partnerships in health promotion and conflicts of interest. *BJM Open*. Hentet fra:

<https://bmjopen.bmj.com/content/bmjopen/6/4/e009342.full.pdf>

- Irgens-Jensen, H., (2018) Ansattes oppfinnsomhet – bedrifters hemmelighet. Forhold mellom arbeidstakeroppfinningsloven og vernet for bedriftshemmeligheter. Vol. 57, 3-18. Hentet fra:
https://www.idunn.no/file/pdf/67042894/ansattes_oppfinnsomhet_bedrifters_hemmelighet.pdf
- Jacobsen, D, I. (2013). Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i metode for helse- og sosialfagene. (3.utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, A. og Christoffersen, L. (2010). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. (4.utg.). Oslo. Abstrakt forlag.
- Johannessen, A., Tufte, A. og Christoffersen, L. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. (5.utg.). Oslo. Abstrakt forlag.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015). Det kvalitative forskningsintervju. (3.utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lassen, S., B. (2019). Åndsrett, i Knophs oversikt over Norges rett. (15.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder innen medisinsk forskning. En innføring* (3 utg.). Universitetsforlaget.
- Marks, J. H. (2013). What´s the big deal? The Ethics of Public Private Partnerships Related to Food and Health. Harvard University Edmond J. Safra Center for Ethics. No.11.
- Meld. St. 19 (2014-2015). (2015). *Folkehelsemeldingen mestring og muligheter*. 2014-2015. Oslo: Helse og omsorgsdepartementet. Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/contentassets/7fe0d990020b4e0fb61f35e1e05c84fe/npd_s/stm201420150019000dddpdfs.pdf

- Meld. St. 18 (2018-2019). (2018). *Helsenæringen. Sammen om verdiskaping og bedre tjenester*. Nærings- og fiskeridepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/41435798a618491e902935a590967502o/pdfs/stm201820190018000dddpdfs.pdf>
- Meld. St. 5 (2018-2019). (2018). Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028. Kunnskapsdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/9aa4570407c34d4cb3744d7acd632654/o/pdfs/stm201820190004000dddpdfs.pdf>
- Menrad, K. (2004). Innovations in the food industry in Germany. Elsevier Journal 33, 845-878. (2014). <https://doi.org/10.1016/j.respol.2004.01.012>
- Muscio., A & Nardone., G. 2012. The determinants of university–industry collaboration in food science in Italy. Food Policy 37 (2012). 710-718.
- Norges forskningsråd. (2019, 4.september) Prosjekter som skal ha samarbeidsavtaler. Hentet fra <https://www.forskningsradet.no/nar-du-har-fatt-finansiering/samarbeidsavtaler/prosjekter-med-samarbeidsavtaler/>
- Norsk Institutt for bioøkonomi (NIBIO). Mat og industri 2017 – status og utvikling i norsk matindustri. Hentet fra: https://www.nibio.no/nyheter/okt-verdiskaping-i-norges-matindustri/_attachment/inline/ebd23a74-6ad9-4096-843c8adca5883d47:d942be4e8bb12d9175526e134d448d29d9d2aeba/Mat%20og%20industri%202017%20presentasjon.pdf
- Parker, L. A., Zaragoza, G. A. og Hernández-Aguado, I. (2019), Promotating population health with public-private-partnerships: Where´s the evidence?. (2019) 19:1438. Hentet fra https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6824113/pdf/12889_2019_Article_7765.pdf

Patentloven. (1968). Lov om patenter (patentloven). (LOV-2019-06-21-49). Hentet fra:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-12-15-9#KAPITTEL_1

Pedersen, E, T. (Red.). (2019). Forskerbehov og forskerrekruttering i matvareindustrien – et pilotprosjekt. Nr. 35/2019. Hentet fra:

<https://nifu.brage.unit.no/nifuxmlui/bitstream/handle/11250/279926/NIFUrapport009-35.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Regjeringen.no OECD. (2018). Hvor mye investeres det i forskning og utviklingsarbeid?

Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/forskningsbarometret_2018/investering/fou-utgifter/id2599828/

Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, 2019. Hentet fra: <http://www.icmje.org/icmje>

[recommendations.pdf](http://www.icmje.org/icmje/recommendations.pdf)

Rita Tvede Bartolomei. (2018). Norsk Spisefakta 2018: Mindre tro på naturmedisin. Ipsos, 2018). Hentet fra: <https://www.ipsos.com/nb-no/norske-spisefakta-2018-mindre-tro-pa-naturmedisin>

Rowe, S., og Alexander, N. (2014) Public-Private Partnerships in Nutrition: Meeting the Public-Private Communication Challenge. Vol 49, 2, 83-86). Nutrition today. Hentet fra:

https://journals.lww.com/nutritiontodayonline/Abstract/2014/03000/Public_Private_Partnerships_in_Nutrition_Meeting.9.aspx

Rowe, S., Alexander, N., Kretser, A., Steele, R., Kretsch, M., Appelbaum, R. og Falci, K. (2013). Principles for building public-private partnerships to benefit safety, nutrition, and health research. 71(10):682-691. Doi:10.1111/nurre.12072.

Rørstad og Sarpebakken. (Red.). (2017). Ressursinnsatsen til FoU innenfor tematiske områder i 2017. (NIFU nr.11/2019). Hentet fra <https://nifu.brage.unit.no/nifu>

[xlnui/bitstream/handle/11250/2619010/NIFUrapport2019_11.pdf?sequence=7&isAllowed=y](https://hdl.handle.net/11250/2619010/NIFUrapport2019_11.pdf?sequence=7&isAllowed=y)

Steele, S., Ruskin, G., Sarcevic, G., McKee, M & Stuckler, D. (2019). Are industry-funded charities promoting “advocacy-led studies” of “evidence-based science”? a case study of the International Life Science Institute. *Globalization and Health* 15:36
<https://doi.org/10.1186/s12991-019-0478-6>

St. meld. nr.30. (2008-2009). (2008). *Klima for forskning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/057291a3e4bf4825b23e48edda46a32c/o/pdfs/stm200820090030000dddpdfs.pdf>

St.meld. nr.17. (1997-1998). (1998). *Om Telenor AS sin virksomhet*. Samferdselsdepartementet. Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-17-1997_98/id191441/sec8.

Svensberg, K. og Heitmann, K. (2014). Kvalitativ forskning – en gullgrube for farmasøytter
Norsk Farmaceutisk tidsskrift, 6/2014, 28-30. Hentet fra
https://admin.farmatid.no/sites/default/files/nft_6_2014_s_28-31_0.pdf

Thagaard, T. (2016). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (4utg.). Fagbokforlaget.

Tønnesen, E. (2019, 28.november). Etikkledere: Åpenhet om finansiering og interessekonflikter er avgjørende. Universiteter og høyskoler må skjerpe praksisen sin. Hentet fra: <https://khrono.no/etikkledere-apenhet-om-finansiering-og-interessekonflikter-er-avgjorende-universiteter-og-hogskoler-ma-skjerpe-praksisen-sin/421643>

United Nations. (2019). *The Sustainable Development Goals Report*. Hentet fra
<https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>

Utdanning.no (2019, 19.juni). *Yrkesbeskrivelser – Ernæringsfysiolog*. Hentet fra:
https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/klinisk_ernaeringsfysiolog

Wong., MW. J, Bielak., L, Stine., L, Lakin., P, Sandman., M, Devlin., C, Seger-shippee.,
L,Wiroll., D, Luoto., K., P, Klein., L., G, Ludwig.,D & Ebbeling., C. 2018. An Academia
Industry Partnership for Planning and Executing a Community-Based Feeding Study.

Zhu., F & Hawk., S. 2015. Rethinking the Relationship Between Academia and Industry:
Qualitative Case Studies of MIT and Stanford. DOI:10.1007/s11948-015-9699-0.

Ørstavik, R. (2017). Tillit, men til hva? Tidsskriftet den norske legeföreningen.

Hentet fra: <https://tidsskriftet.no/2017/10/fra-redaktoren/tillit-men-til-hva>

9.0 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

NSD sin vurdering Prosjekttittel

Holdninger og erfaringer med samarbeid mellom ernæring- og matteknologiforskere og representanter fra matvareindustrien.

Referansenummer

363874

Registrert

09.10.2019 av Vibeke Telle-Hansen - vtelle@oslomet.no

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet - storbyuniversitetet / Fakultet for helsevitenskap / Institutt for sykepleie og helsefremmende arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Vibeke Telle-Hansen, vtelle@oslomet.no, tlf: 93048873

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Helle Skoglund Lieberg, hellesko@oslomet.no, tlf: 98401123

Prosjektperiode

01.08.2019 - 31.12.2020

Status

16.10.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

16.10.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 16.10.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte. MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2020. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a. PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Mathilde Hansen Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vil du delta i forskningsprosjekt om erfaringer og holdninger forskere innen ernæring og matteknologi og ansatte i matvareindustrien har til et samarbeid?

Dette er et spørsmål til deg om å delta på et individuelt intervju om dine holdninger og erfaringer til et samarbeid mellom forskere innen ernæring og matteknologi og matvareindustrien. I dette skrivet finner du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Kunnskap knyttet til samarbeid mellom forskere innen ernæring og matteknologi og matvareindustrien i Norge er mangelfull. Formålet med denne masteroppgaven er å undersøke hvilke holdninger og erfaringer ernærings- og matteknologiforskere og ansatte i matvareindustrien (produktutviklere, personer som er ansvarlige for markedsføring eller ernæringsfysiologer) har med etiske og juridiske aspekter knyttet til samarbeid.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Ansvarlig for studien er førsteamanuensis Vibeke Telle-Hansen (OsloMet) (veileder) og førsteamanuensis Lisa Garnweidner-Holme (OsloMet) (veileder). Selve intervjuet vil gjennomføres av masterstudent i samfunnsnærings Helle Skoglund Lieberg (OsloMet). Harald Irgens-Jensen fra UiO, juridisk fakultet er samarbeidspartner og medveileder.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Siden du er forsker innen ernæring eller matteknologi eller ansatt innen matvareindustrien ønsker vi å spørre deg om dine holdninger og erfaringer du har til et samarbeid mellom forskere innen ernæring og matteknologi og matvareindustrien.

Hva innebærer det for deg å delta på prosjektet?

Dersom du velger å delta vil du møte masterstudent Helle Skoglund Lieberg for et individuelt intervju. Intervjuet vil vare i ca. 30 minutter og du kan selv velge hvor intervjuet skal finne sted. Du vil få spørsmål om dine holdninger og erfaringer til samarbeid mellom forskere innen ernæring og matteknologi og matvareindustrien. For å sikre variasjon i deltakelsen og for å identifisere forskjellen blant deltakergruppene, ønsker vi også å få vite om du representerer ernærings- og matteknologiforskere eller matvareindustrien og hvor mye erfaring du har hatt med samarbeid. Intervjuet tas opp på lydopptaker med eksternt minnekort som ikke har forbindelse med nett.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velge å trekke deg. Dersom du trekker ditt samtykke kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede har inngått i analyse eller blitt brukt i vitenskapelige artikler.

Ditt personvern – Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene til formålene beskrevet i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket ved OsloMet. Du har rett til innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg og rett til å få korrigeret eventuelle feil i de opplysningene som er registrert. Alle opplysningene vil bli behandlet anonymt, altså uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjennende opplysninger. Ditt arbeidssted vil ikke være opplyst i eventuelle publikasjoner. Opplysningene vil bli koblet til dato og antall intervjuer som er blitt gjennomført i denne studien, heretter kalt koblingsnøkkel. Koblingsnøkkelen lagres i papirform i et låsbart skap. Intervjuene vil tas opp med båndopptaker og det er kun masterstudent og veiledere med tilknytning til prosjektet som vil ha innsyn i datamaterialet. Håndtering og oppbevaring av datamateriell før anonymisering vil være på datamaskiner uten internettilgang som oppbevares på et innelåst rom på OsloMet, avd. Kjeller, i samsvar med personvernregelverket ved OsloMet. I den ferdige, publiserte masteroppgaven eller eventuelle vitenskapelige artikler vil sitat fra ditt intervju kunne bli sitert, men da med et fiktivt navn. Det vil ikke være noen form for informasjon som knytter dine sitater til deg, annet en selve sitatet.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i 2020. Alle intervjuene, opplysningene om deg og koblingsnøkkel vil slettes innen utgangen av 2020.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg.
- å få rettet personopplysninger om deg.
- få slettet personopplysninger om deg.
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. (Godkjenning av NSD – Norsk senter for forskningsdata) På oppdrag fra OsloMet [*sett inn navn på behandlingsansvarlig institusjon*] har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan du finne mer om studien?

Dersom du har spørsmål til studien kan du ta kontakt med:

Prosjektleder og hovedveileder Vibeke Tele-Hansen, OsloMet, telefon +47 930 48 873, e-post vtelle@oslomet.no.

Personvernombudet ved OsloMet Ingrid Jacobsen, telefon (kontor) +47 672 35 534, e-post personvernombud@oslomet.no

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, telefon +47 555 82 117, e-post personvertjenester@nsd.no

Jeg har mottatt om forstått informasjon om forskningsprosjekt om holdninger og erfaringer forskere innen ernæring og matteknologi og ansatte i matvareindustrien har til et samarbeid. Jeg samtykker til å delta i intervju. Jeg samtykker at mine opplysninger behandles frem til prosjektet avsluttes. Prosjektet er estimert å være ferdig innen utgangen av 2020.

(Sted og dato)

(Deltakerens signatur)

(Deltakerens navn i blokkbokstaver)

9.3 Vedlegg 3: Intervjuguide: Ansatte i matvareindustrien

Intervjuguide Ernærings- og matvareteknologiforskere

Generell informasjon om prosjektet

Informasjon om personvern, signatur på samtykkeskjema og spørsmål om det er ok at lydopptakeren slås på;

Introduksjonsspørsmål:

Hvor mange prosjekter har du ca. hatt sammen med ernærings- eller matteknologiforskere?

Når var ditt siste samarbeidsprosjekt med en forsker innen ernæring eller matteknologi?

Tema 1) Generelle erfaringer med samarbeidet

Kan du fortelle meg om dine generelle erfaringer med å samarbeide med ernærings- eller matteknologiforsker?

Opplever du at det er noen barrierer for å få til et samarbeid med forsker innen ernæring eller matteknologi?

Kan du fortelle meg hvilke forskere (f eks ernæringsforskere/matteknologiforskere) du har samarbeidet med?

Hvordan ble ansvar/arbeidsoppgaver i prosjektet fordelt mellom industrien og forskere?

Har prosjektene svart til forventningene vitenskapelig og kommersielt?

Tema 2) Generelle holdninger til samarbeidet

Kan du fortelle meg om dine generelle holdninger til et samarbeid med forsker innen ernæring eller matteknologi?

Opplever du samarbeidet med academia som relevant for deg og din institusjon?

Hva tenker du er fordelene ved et samarbeid for deg og for din institusjon?

Hva tenker du er ulempene ved et samarbeid for deg og for din institusjon?

Opplever du at det er like interesser og forventninger til et samarbeid mellom partene (industri versus forskere)?

Opplever du at samarbeidsforholdet er preget av gjensidig tillit? Hvorfor/hvorfor ikke er det slik?

Tema 3) Erfaringer med praktiske aspekter knyttet til et samarbeid

Kan du fortelle meg om dine erfaringer med samarbeidsavtaler?

Har alle dine samarbeidsprosjekter med forsker innen ernæring eller matteknologi en samarbeidsavtale?

Kan du fortelle meg om den praktiske prosessen med å få til en avtale?

Hvordan opplever du at du er involvert?

Hvordan er ansvaret rundt samarbeidet fordelt mellom partene?

Tema 4) Erfaringer med juridiske og etiske aspekter knyttet til et samarbeid

Kan du fortelle oss om eventuelle etiske og juridiske problemstillinger som er kommet opp i tilknytning til et forskningssamarbeid?

Har du noen gang publisert en artikkel i samarbeid med forskere innen ernæring eller matteknologi?

Hvis ja – kan du fortelle meg om dine erfaringer med å publisere resultater sammen med forsker innen ernæring eller matteknologi?

Hvis nei – hvorfor har dere ikke publisert resultater?

Kan du fortelle meg hvordan eierskap av data eller resultater håndteres i dine samarbeidsprosjekter med forsker innen ernæring eller matteknologi?

Vet du hvilke følger avtalebestemmelser om dette fikk, resulterte det for eksempel i noen nye produkter?

Avslutning:

Kan du oppsummere det du anser som viktige faktorer i et samarbeid med forsker innen ernæring eller matteknologi?

9.4 Vedlegg 4: Intervjuguide: Ernærings- og matteknologiforskere

Intervjuguide Ernærings- og matvareteknologiforskere

Generell informasjon om prosjektet

Informasjon om personvern, signatur på samtykkeskjema og spørsmål om det er ok at lydopptakeren slås på;

Introduksjonsspørsmål:

Hvor mange prosjekter har du ca. hatt sammen med matvareindustrien/?

Når var ditt siste samarbeidsprosjekt med matvareindustrien?

Tema 1) Generelle erfaringer med samarbeidet

Kan du fortelle meg om dine generelle erfaringer med å samarbeide med matvareindustrien?

Opplever du at det er noen barrierer for å få til et samarbeid med industrien?

Kan du fortelle meg hvilke yrkesgrupper (f eks ernæringsfaglige, markedsføringsansvarlige, produktutviklere mm) du har samarbeidet med?

Hvordan ble ansvar/arbeidsoppgaver i prosjektet fordel mellom forskere og industrien?

Har prosjektene svart til forventningene vitenskapelig og kommersielt?

Tema 2) Generelle holdninger til samarbeidet

Kan du fortelle meg om dine generelle holdninger til et samarbeid med industrien?

Opplever du samarbeidet med matvareindustrien som relevant for deg og din institusjon?

Hva tenker du er fordelene ved et samarbeid for deg og for din institusjon?

Hva tenker du er ulempene ved et samarbeid for deg og for din institusjon?

Opplever du at det er like interesser og forventninger til et samarbeid mellom partene (industri versus forskere)?

Opplever du at samarbeidsforholdet er preget av gjensidig tillit? Hvorfor/hvorfor ikke er det slik?

Tema 3) Erfaringer med praktiske aspekter knyttet til et samarbeid

Kan du fortelle meg om dine erfaringer med samarbeidsavtaler?

Har alle dine samarbeidsprosjekter med matvareindustrien en samarbeidsavtale?

Kan du fortelle meg om den praktiske prosessen med å få til en avtale?

Hvordan opplever du at du er involvert?

Hvordan er ansvaret rundt samarbeidet fordelt mellom partene?

Tema 4) Erfaringer med juridiske og etiske aspekter knyttet til et samarbeid

Kan du fortelle oss om eventuelle etiske og juridiske spørsmål som er kommet opp i tilknytning til et forskningssamarbeid?

Har du noen gang publisert en artikkel i samarbeid med industrien?

Hvis ja – kan du fortelle meg om dine erfaringer med å publisere resultater sammen med industrien?

Hvis nei – hvorfor har dere ikke publisert resultater?

Kan du fortelle meg hvordan eierskap av data eller resultater håndteres i dine samarbeidsprosjekter med industrien?

Vet du hvilke følger avtalebestemmelser om dette fikk, resulterte det for eksempel i noen nye produkter?

Avslutning:

Kan du oppsummere det du anser som viktige faktorer i et samarbeid mellom matvareindustrien?

9.5 Vedlegg 5: Invitasjonsmail om å delta i studien

Emne: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Hei,

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en masteroppgave om holdninger og erfaringer til samarbeid mellom forsker innen ernæring og/eller matteknologi og ansatte i matvareindustrien.

Myndighetene oppfordrer til tverrfaglig samarbeid, men kunnskap knyttet til mulige barrierer ved denne typen samarbeid i Norge er mangelfull. Formålet med denne masteroppgaven er derfor å undersøke hvilke holdninger og erfaringer forsker og ansatte i matvareindustrien har til etiske og juridiske aspekter knyttet til samarbeid.

Vedlagt finner du mer informasjon om hva deltakelse i prosjektet innebærer, samt et samtykkeskjema som må signeres for deltakelse.

Deltakelse i studien innebærer et intervju som varer i ca.30 minutter. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet. Studien er godkjent av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD).

Ansvarlige for studien, og veiledere for masterstudenten, er førsteamanuensis Vibeke Telle-Hansen og Lisa Garnweidner-Holme ved fakultet for helsevitenskap/OsloMet og Førsteamanuensis Harald Irgens-Jensen ved juridisk fakultet/UiO.

Dersom du ønsker å delta i studien, ta kontakt med masterstudent ved samfunnsernæring/OsloMet Helle Skoglund Lieberg på mail, hellesko@oslomet.no for å avtale tidspunkt og sted for intervju.

Mvh

Helle Skoglund Lieberg

9.6 Vedlegg 6: Utdrag fra Nvivo12

The screenshot displays the Nvivo12 software interface. The top menu bar includes Home, Create, Data, Analyze, Query, Explore, Layout, and View. Below the menu bar are several toolbars: Item (Open, Get Info, Edit), Clipboard (Paste, Merge), Format (B, I, U, Text), Paragraph, and Styles.

The left sidebar shows a hierarchical view of the project structure:

- DATA
  - Files
  - File Classifications
  - Externals
- CODES
  - Nodes
- CASES
  - Cases
  - Case Classifications
- NOTES
  - Memos
  - Annotations
  - Memo Links
- SEARCH
  - Queries
  - Query Results
  - Node Matrices
  - Sets
- MAPS
  - Maps

The main workspace shows a list of nodes under the heading "Name". The nodes are organized as follows:

- ▼ Motivasjon for samarbeid
  - ▼ Kunnskapsutvikling som motivasjon for samarbeid
    - 1) Det er spennende å være i møte med forskere som øser av sin kunnskap.
    - 1) Jeg opplever at det kommer nye kunnskap ut av samarbeidsprosjektene.
    - 1) Jeg tenkter at kunnskapsutviklingen er en positiv ting med samarbeid.
    - 1) Kunnskapsutvikling er en stor fordel for meg og min bedrift i et forskningssamarbeid.
    - Det er veldig lærerikt å se hvordan industrien jobber.
    - I samarbeid lærer vi om hvordan vi kan sette kunnskap ut i praksis og det er nyttig.
    - Prosjekter kan medføre at jeg får ny kunnskap innenfor mitt fagfelt.
    - Samarbeiden fører til masse ny kunnskap.
    - Vi kan lære av industrien, de er gode på forbruker, forbrukerutvikling og sensorikk.
  - ▼ Produktutvikling som motivasjon til samarbeid
    - 1) Det er gøy å gå i butikkene å se at jeg har bidratt til gi produkter en bedre helseeffekt.
    - 1) Det er viktig for meg at vi forsker for å øke mengden matvare som er sunn for oss i Norge
    - 1) Jeg syntes det er motiverende å se at jeg gjør en forskjell i matvareindustrien.
    - 1) Med samarbeid kan vi forbedre produktene til forbrukere.
    - Å jobbe med produkter som kan ha betydning for forbruker og for folkehelse er viktig.
    - Det å bidra til bedre produkter er viktig.
    - Det er viktig for oss å kunne hjelpe industrien med å dokumentere produktene sine.
    - Industrien lager jo produkter som forbrukere skal spise så det er fint å kunne hjelpe til å do
    - Matvareindustrier som samarbeider med oss ønsker å gi forbruker flere alternativer.
    - Samarbeid mellom forskere og matvareindustri er helt nødvendig for å drive frem mye av in